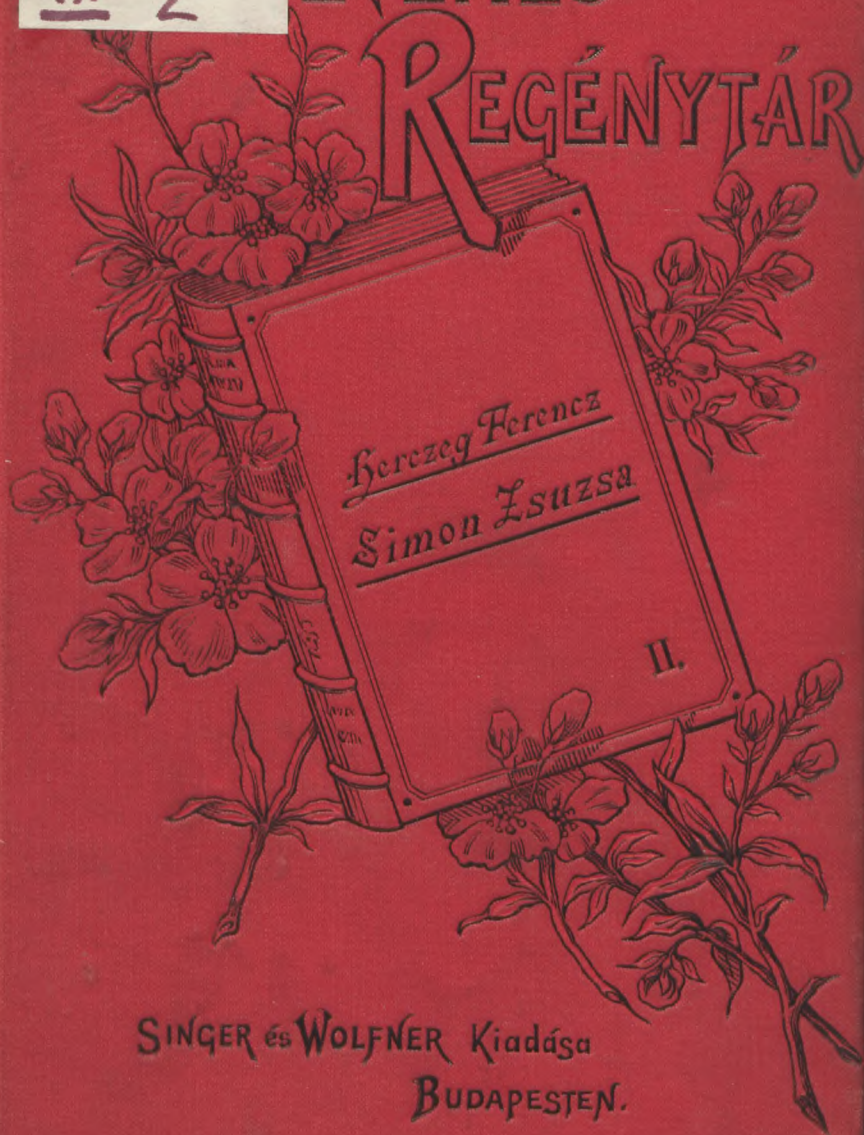

14.964

IX. 2

ETEMES

REGÉNYTÁR

SINGER és WOLFNER Kiadása
BUDAPESTEN.

Leipzig 9.
Gy. d.

A legkiválóbb hazai és külföldi regények
GYÜJTEMÉNYE.

EGYETEMES REGÉNYTÁR

Egy-egy kötet ára diszes piros vászonkötésben 50 kr.
(1 korona.)

Minden kötet külön is, minden hazai könyv-
kereskedésben megszerezhető.

• Egy-egy évfolyam 18 kötetből áll. •

Az „Egyetemes Regénytár“ csinos piros 50 kros kötetei körülbelül félmillió példányban forognak közkezen. A kitünő tartalom, az igen csinos izléses kiállítás s végül a rendkívül olcsó ár tette lehetővé azt a nálunk példátlan kelendőséget.

Programmunk, a jövőben is *csak szépet és jót* nyújtani, s ha ezentul különösen az eredeti munkákra fogjuk a fősúlyt fektetni, tesszük azt azért, hogy ezzel is a magyar közönség kedvében járjunk.

A kilenczedik évfolyamot

Herczeg Ferencznek Simon Zsuzsa című regényével kezdjük meg, s azt hisszük kellemesebb meglepetést nem igen szerezhattünk volna az „Egyetemes Regénytár“ olvasóinak, minthogy annak a gyorsan hírré kapott írónak, „*A Gyurkovics Leányok*“ szerzőjének, kitől olvasni ugyyszólván a divathoz tartozik, egy rendkívül érdekes regényét közöljük gyűjteményünkben. A „*Simon Zsuzsa*“-t Herczeg Ferencz az „Egyetemes Regénytár“ számára írta, lapban tehát nem jelent meg.

Nem előfizetőknek a „Simon Zsuzsa“-t külön kiadásban bocsátjuk ki, ennek az ára fűzve 2 frt., kötve 3 frt.

925

A IX. évfolyamban egyelőre a következőket hozzuk:

I—II. Herczeg Ferencz, Simon Zsuzsa.

III—IV. Mikszáth Kálmán, *Almanach az 1893—94. évre.*

V—VI. Delpit Albert, *Hét év múltán.*

VII. Mikszáth Kálmántól. *Elbeszélések.*

A további kötetekben *Beniczkynétől, Bródy Sándortól, Jókaitól, Rákosi Viktortól*, felváltva egy-egy külföldi író kitünő munkájával, hozunk regényeket.

Egy-egy kötet bolti ára 50 kr.

Minden kötet külön is, minden hazai könyvkereskedésben megszerezhető.

Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel:

20 kötetre 10 frt., — 10 kötetre 5 frt., — 6 kötetre 3. frt.

Singer és Wolfner

könyvkiadóhivatala,

Budapest, *Andrássy-ut* 10. szám.

Jegyzéke az eddig megjelent köteteknek:

I. évfolyam.

Ára frt

A bánya , <i>Ohnet Györgytől</i> , fordította <i>Fái J. Béla</i>	1.—
A lohinali fű , elbeszélés <i>Mikszáth Kálmántól</i>	—50
Beatrice házassága , angolból, <i>Hugh Conwaytól</i>	1.—
A jubilánsok , regény, írta <i>Tolnai Lajos</i>	—50
A halott , regény, írta <i>Feuillet Oktáv</i>	—50
Lise Fleuron , írta <i>Ohnet György</i> , fordította <i>Fái J. Béla</i>	1.—
A kék fátyol , francia regény, írta <i>Fortuné du Boisgobey</i>	1.—
A fülemle , írta <i>Petelei István</i>	—50
Nem! Írta <i>Wilkie Collins</i> . Regény.	1.—
Violanta , regény, írta <i>Eckstein Ernő</i> , ford. <i>Fái J. Béla</i>	—50
Saját kezébe , regény, írta <i>Beniczkyné Bajza Lenke</i>	—50
Egy csontváz elbeszélése , írta <i>Manuel Gonzales</i>	—50
Az úrl körökben , regény, írta <i>Hamilton Aidé</i>	—50

II. évfolyam.

A Croix-Mort grófnők , regény, írta <i>Ohnet György</i>	1.—
Élő halott , <i>Hugh Conway</i> regénye	1.—
Megült lelkek , regény, írta <i>Margitay Dezső</i>	—50
Az özvegy , írta <i>Feuillet Oktáv</i>	—50
Magduska öröksége , regény, írta <i>Abonyi Lajos</i>	1.—

Jung Helén, elbesz., írta Lindau Pál, ford. Tábori Róbert . . .	—50
Sarah grófnő, írta Ohnet Gy., ford. Dr. Sziklay János . . .	1.—
Balassa Bálint, írta P. Szathmáry Károly . . .	—50
A marquisné, regény, írta Delpit Albert, ford. Fái J. Béla . .	1.—
Első szerelem. — Kép-kép, írta Turgenev Iván . . .	—50
A fészek regényei, írta Mikszáth Kálmán . . .	—50
Tábori posta, reg., írta Carmen Sylva, ford. Fái J. Béla . . .	1.—

III. évfolyam.

Ó az I Regény, írta Beniczkyne Bajza Lenke . . .	1.—
A hitetlen, regény, írta Delpit E. . .	1.—
Almanach 1888. évre, szerkeszti Mikszáth Kálmán . . .	1.—
Holdenis Meta, írta Cherbuliez. ford. Ambrus Zoltán . . .	1.—
Lég és föld. — Kitérült évek. Két elbeszélés, írta Kazár E. .	—50
A tábornok úr fia. — A nevelő. Írta Groller Balduin . . .	—50
Akarat, írta Ohnet György ford. Tóth Béla . . .	1.—
A legszebb hercegnő, írta P. Szathmáry K. Tört. reg. . .	1.—
A freskók, írta Ouida . . .	—50
Balsot kisasszony, írta Uchara Mario . . .	—50
Emberék, írta Bródy Sándor Elbeszélések . . .	—50
Fehér éjszakák, írta Dosztojevszkij Tivadar . . .	—50

IV. évfolyam.

Az elvált asszony, regény, írta Csiky Gergely . . .	1.—
„Ó“, írta Rider Haggard. Angol regény . . .	1.—
Almanach 1889-re, szerk. Mikszáth K. . .	1.—
Álom, regény, írta Zola Emil, ford. Fái J. Béla . . .	1.—
Szent Mihály, Werner E. regénye . . .	1.50
A pénzes molnár románcza, írta Abonyi Lajos . . .	—50
Rameau orvos, regény, írta Ohnet György ford. Fái J. Béla .	1.—
A szívárvány, írta Kazár Emil . . .	—50
A kis lord, írta Burnett F. H. ford. Kárpáti János . . .	—50
Anjuta, írta Letneff P. ford. Sasvári Á. . .	1.—

V. évfolyam.

A hegység tündére, regény, írta Beniczkyne Bajza L. . . .	1.—
Paulina, regény, írta Hugh Conway . . .	1.—
Almanach 1890-re, szerkeszti Mikszáth Kálmán . . .	1.—
A szív küzdelmei, olasz regény, írta Tarchetti H. . . .	—50
Utolsó szerelem, írta Ohnet György, ford. Tóth Béla . . .	1.—
Faust orvos, regény írta Bródy Sándor . . .	—50
Fenn és lenn, írta Herczeg F. . . .	1.—
Az elítélt leánya, írta Daudet . . .	1.—
Felejthetetlen szavak. — Megosztott szív, írta Heyse P. .	—50
A ki a szívét a homlokán hordja, írta Jókai Mór . . .	—50
Miss Rovel, regény, írta Cherbuliez V. . . .	1.—

Simon Zsuzsa.

Simon Zsuzsa

Régény

Irta

Herezeg Ferencz

Második kötet.

Budapest 1894

Singer és Wolfner kiadása

Forditási jog fenntartva.

14.964/TX. ~
~~24.935~~

Hungaria könyvnyomda, Budapest, váci körút 34.

Az erélyes miniszter időközben beletalált a hivatalos kerékvágásba és ennél fogva alkalmatlannak kezdte találni azt a nagy felfordulást, melyet első felbuzdulásával okozott. A kormánybiztos tulajdonképpen már csak főispáni teendőket végezett: közgyűléseken elnökölt, és aláírta a jelentéseket, melyeket ügyestollu titkára szerkesztett.

Juniusban a miniszter magához idézte Orlayt. Simon ezredes, a ki nem szeretett egyedül utazni, budapesti teendőit rendesen olyan alkalomra halasztotta, mikor barátja társaságában tehetette meg az utat. Orlay most is érte jött, Köllővárnak kerülve, és Zsuzsát is magukkal vitték. Ugy tervezték, hogy két napot töltenek a fővárosban. A fogadóba érkezve elváltak, délutánra találkozási adván egymásnak a Margit-szigeten. Az ezredesék Simon Klárit, most már Osztrovayné, akarták odakünn meglátogatni.

A fiatal pár házassága mind a két félre nézve bizonyos csalódással járt: Klára ugyanis megdöbbenve tapasztalta, hogy a férje korántsem olyan vagyonos, mint ő remélte volt, Osztrovay pedig megtudta, hogy a felesége hozománya jóval kisebb, semmint ő gondolta. Hanem jónevelésű emberek módjára beletalálták magukat a helyzetükbe. Az okos Klára asszony értett hozzá, hogyan kell kevés pénzzel aránylag nagy házat vinni. Az ember a konyhában takarékoskodik, hogy a szabónővel szemben bőkezű lehessen; keveset jár színházba, de mindig csak páholyba; nyárára pedig olyan betegségre tesz szert, melyet az orvosok egyhangu véleménye szerint csak a Margitsziget forrásainál lehet gyógyítani, semmiféle világfürdőben . . . Ahhoz is értett, hogyan kell az udvarlókat magához láncolni. Nem mintha könnyűvérű lett volna, — a többi férfi csak olyan közömbös volt előtte, mint a tulajdon férje, — hanem mivel azt tartotta, hogy az udvarló hozzátartozik a divatos asszony felszereléséhez, akár a keztű vagy a legyező. Az udvarlók nem vonszolják ingyen az ember diadalszekerét, — okos asszony tehát apró pénzzel fizeti ki őket.

Klára asszony, a ki az apai házban keresztül-élte a nagy lábon élő hivatalnok-család cifra nyo-

moruságát, már kisleány kora óta irigységből fakadt ellenségeskedést táplált Zsuzsával, a gazdag szülők kényesztett gyermekével szemben. Zsuzsa soha sem értette meg ennek az ellenségeskedésnek a valódi okát, de magát az ellenséges érzületet a túlradó szeretet álarcza alatt is ösztönszerűen megérezte. A gyermekszobában megüzent háborút néha az életben küzdik végig.

Mikor Simonék most kijöttek a szigetre, Osztrovayné megdöbbenve tapasztalta, hogy unokahuga mennyire megszépült. Szépséggé fejlődött, még pedig olyanná, a mely — Klára asszony megfigyelései szerint — a férfiaknak első sorban tetszik: délczeg, viruló és feltűnő. Az ilyen követelő természet mellett elhomályosul a Klára asszonyhoz hasonló rokokó babák diszkrét bája... Túlradó szivességgel ölelte meg Zsuzsát, titokban pedig nagyon boldogtalannak érezte magát és sirni szeretett volna.

A délutánt együtt töltötték, és az asszony, a ki nem vette le szemét Zsuzsa rózsás arczáról, több ízben is észrevette, hogy a leány nyugtalanul figyel a kikötőhöz vezető utra.

— Talán vársz valakit, édesem? kérdezte Klára.

— Orlay megigérte, hogy utánunk jön.

Tehát Orlay! Alkonyatkor meg is jött, és a leány látta meg elsőnek. Önfeledten szökött fel a padról és egy pár lépésre eléje sietett.

Ennek az lett a következménye, hogy Klára asszony e naptól fogva kaczerkodikni kezdett Orlayval. És ez nem volt többé a bálozó kisasszony ártatlan ravaszkodása, — mely valaha hatástalan-nak bizonyult Orlayval szemben — hanem a fegyvereinek hatását ismerő, veszedelmesen szép asszony támadása. A Klára véleménye szerint Orlay akkor is megérte volna ezt a kis fáradságot, ha Zsuzsához nincs is semmi köze, — végre is kamarás volt és kormánybiztos, érdekes külsejével és modorával pedig pompásan festhetett volna Klára asszony diadalszekere előtt, a többi féltuczat igavonó társaságában, vagy, ha megkötné magát, esetleg egyedül is ... Osztrovay urat, a ki nagyon keveset beszélt és igen előkelő ember benyomását tette, mint a legtöbb gyérhaju és fonyadt arczu férfi, Osztrovay urat láthatólag legkevésbé sem bántotta a féltékenység gyászos szenvedélye. Sőt ellenkezőleg: a mely pillanatban észrevette, hogy a felesége kitüntető módon bánik Orlayval, tüstént kilépett méltóságos tartózkodásából, és szeretetreméltóságával szinte elárasztotta a földbirtokost.

A köllőváriak különben még egy régi ismerősükkel találkoztak a szigeten : Kelemen Agátával. Lorgnonjával fölfegyverkezve tipegett az óriás fák alatt, egy nagyon fiatal és feltűnően csinos német gróf társaságában, a kivel Schillert idézgették, a nőiesség missziójáról értekeztek és a humanizmusz viláгурalmának megalapításán tanakodtak. A szigetlakók egy része azt állította, hogy a német nagy következetességgel bolondítja a vén kisasszonyt, titokban pedig mulat rajta; a másik rész ellenben meg volt róla győződve, hogy a gróf épp olyan őszinte, mint ostoba.

Zsuzsa, a ki délután még jókedvében volt, estefelé mind komolyabb és szótalanabb lett. Vacsoránál Klára mulattatta a társaságot. Pompás szabásu, kissé feltűnő csipke-ruhájában ült az asztal fejen, az ezredes és Orlay közt; a szeme szikrázott a jókedvtől, a mint mosolygó szájjal mondta el elmés ötleteit. Néha férjes asszonyi mivoltával mentegetve magát, egy-egy szellemes kétértelműséget is megkoczkáztatott; ilyenkor édes apácza-mosolylyal mentegette magát Zsuzsával szemben : — Te, édesem, ezt úgy sem érted.

Orlay a rendesnél jobb kedvében volt és az ezredessel együtt szerfölkött mulatott a Klára ötletein.

Visszaemlékezett köllővári neveletlen magaviseletére, a melyre a szép asszony annyi szeretetreméltósággal fátyolt borított, és most, megkettőztetett udvariassággal akarta a multat jóvá tenni.

Egy szál virág volt a kabátja gomblyukában. Miután Klára több ízben is szóvá tette ezt a virágot, merész kombinációkat fűzve eredetéhez, Orlay végül odaadta neki. Pedig Zsuzsa is milyen epedő szemmel nézte! Most meg végig kellett néznie, mint forgatja nénje a virágot keztyüs ujjai közt, mint szagolgatja kíváncsan. Aztán véletlenül végighuzza piros ajkán, majd pihegő keblére tüzi, gyöngéden belesimitva szirmait a ruha fodrába. . . .

— Apa, én fádom, menjünk haza, mondta Zsuzsa halkan.

— Látod, — nem hoztál kabátot!

Zsuzsa nem fogadta el a nénje által felajánlott ruhát, hanem fölállt és kezet nyújtott Orlaynak.

— Hiszen én magukkal megyek! mondta a szomszéd.

— Azt hittem, meg akarja várni az utolsó hajót.

Klára az ajkába harapott, aztán keskeny kezét odanyújtotta Orlaynak.

- Holnap is Budapesten marad . . . Kijön?
- Alkalmasint . . .
- Jöjjön! Biztosan jöjjön! De korán!

Fogva tartotta Orlay kezét, míg makacs tekintete meg nem találta a pillantását.

A hajó visszavitte hármójokat a városba. Zsuzsa alig beszélt egy szót is, csak elgondolkozva nézte a kivilágított partok és hidak fantasztikus körvonalait. Hogy a fogadójukba érjenek, még végig kellett gyalogolniuk a népes Dunasoron. Némán haladtak a tömegben, míg aztán Simon elkiáltotta magát. Egyik kávéház fehér lámpái alatt ülő két tábornokban két régi ezredbeli bajtársára ismert. Ezekkel beszélnie kell egy pár szót.

Most már kettesben folytatták utjukat. Orlay növekedő idegenkedéssel figyelt a leányra, a kin mélységes szomorúság vett erőt.

— Bántja, valami Zsuzsa?

Zsuzsa nem válaszolt. Csak később mondta, halk és csudálatosan lágy hangon:

- Ugy-e, holnap nem megy ki a szigetre?
- Nem megyek, ha maguk nem mennek.
- A leány szenvedélyesen rázta meg a fejét.
- Soha! Soha többet nem megyek ki!

Elhallgatott és megint elgondolkozott.

Egyszerre szelid szemrehányás hangján kezdte:

— Lássa, Orlay, az nem volt jó magától...
Mi olyan régi jó barátok vagyunk, — azt a virágot nem kellett volna odaadnia...

Azt a virágot! Közel volt hozzá, hogy sirva fakadjon. Valami mélységes bánat remegett a hangjában, mintha azzal az ostoba virágszállal a lelki üdvösségét is elvesztette volna.

Orlayt pedig édes ijedtség járta át: Zsuzsa féltékeny!

Valami csoportosulás volt a vigadó előtt, a tolongó emberek szétválasztották őket.

— Adja ide a karját, Zsuzsa.

A leány engedelmeskedett, Orlay karjába öltve a kezét. Nem nézett a szemébe, lehajtott fővel, lassu léptekkel haladt mellette, nesz nélkül, mint valami barna árnyék. Orlay érezte a gömbölyű kar melegét és e szűzies kar könnyű nyomása édesebb gyönyörűség volt neki, mint egykor nem egy lán-goló asszonyi csók.

Az ezredes utólérte őket.

— Most már menjünk haza, Zsuzsa különben megfázik.

— Ebben a langyos, nyári éjszakában? csodálkozott a leány.

— Persze! Most langyos, nyári éjszaka, —
az előbb meg vaczogott a fogunk . . .

Nem mentek ki másnap a szigetre. Orlay
reggel még egyszer elment a miniszteréhez, délután
egy udvarias levélben kimentette elmaradását Osz-
trovayné előtt, este elbucszúzott Simonéktól, kik
haza utaztak, ő maga pedig a székvárosába sietett.

A miniszterrel folytatott eszmecsereének az lett az eredménye, hogy Orlay két hét múlva lemondott kormánybiztosi állásáról, „mivel a vármegye közigazgatásában helyreállott rend feleslegessé teszi további működését.“ Mikor kinevezték az új főispánt, Orlaynak elsőrendű érdemjelt adtak. Ezzel véget is ért hivatalos pályafutása, melynek emlékét a jövőben már csak a köllővári réteket áthasító csatorna fogja megőrizni.

Visszament lakni a szülővárosába.

Mindjárt az első nap hajnalán az ezredes négy órakor fölverte álmából. Simon most naponkint nagy gyalogsétákat tett, mivelhogy a hizás szomorú előjeleit kezdte magán konstatálni. E sétákat kissé egyhanguaknak találta és most ráakarta venni barátját, hogy tartson vele. Orlay hiába szabadkozott, hogy ő meg van elégedve a maga karcsúságával, Simon csábító színekben ecsetelte neki a

nap fölkeltének hatalmas látványát, melyet a kálvária-hegy tetejéről fognak élvezni, és a szomszédnak álmos fővel öltözködéshez kellett látnia.

Mikor kiléptek a pitvarba, Orlay meglepetésére ott állott Zsuzsa, a baromfi-udvar kerítéséhez támaszkodva. A hűvös hajnali levegőben olyan üde volt, mint egy harmatos orgonaág.

Végig mentek a csendes városon, fel a szőlő-hegyeknek. Az ezredes panaszkodott, hogy ezek a reggeli séták tulajdonképpen nem érnek semmit. Az embernek farkas étvágya lesz tőlük, aztán haza megy, megeszik reggelire egy borjúszeletet és fél-tucsat sült burgonyát és még jobban hizik. Mikor a szőlők közt elvezető mesgyére tértek, Simon a filloxerát kezdte szidni és ezzel összefüggésben a földművelési minisztériumot.

Odafenn letelepedtek a kereszt alatt álló kis lóczára. Az ezredes középen ült, kampós botjára támasztva állát, és az amerikai vesszők ültetésétől várható előnyökről és hátrányokról elmélkedett.

Zsuzsa a völgybe nézett le, hol ezüst köd ült a kémények fölött. Orlay meg Zsuzsát nézte, közbe fél füllel hallgatta az ezredest. A leány simán hátra fésült fekete haját nézte, melyet jobb szeme fölött választott ketté, — azon a kékes fényben ragyogó

hajon meglehetett ismerni nemes fájának viruló erejét, — és a szélről kissé kifujt, telt ajkát. A leány megérezhette a pillantását, mert feléje fordította az arcját. Nem sütötte le a szemét, hanem apja vállára támaszkodva, nyugodt arczczal nézett farkasszemet Orlayval. Valami delejes erő lehetett mind a kettőjük pillantásában, mert akarva sem tudták egymásról levenni a szemüket. Végül már nem láttak semmit, csak egy-egy sötét szempárt, mely kérdően irányult reájuk a ködös távolból. Mégis a leány volt az első, a ki elszédült és behunyta a szemét. Az arcza most már lángvörös volt.

Egy szót sem szóltak egymáshoz, Orlay mégis tudta, biztosan tudta, hogy a leány most fentartás nélkül, testestől-lelkestől átadta magát neki. Ha volt benne ellentállás, az elolvadt, mint a jégcsap a napon. E pillanatban már egészen az övé.

Az ezredes abbanhagyta az amerikai vesszőt. Hazafelé mentek.

Orlay végig nézte az ezredes reggelijét a kerti pavillonban, míg Simon kezébe vette az ujságot. Az ujságolvasás nála nagyon gyorsan ment.

— Vezérczikk... Mi közöm nekem ahhoz, hogy Péter vagy Pál urnak mi a véleménye a ke-

leti kérdésről? Országgyűlés... Ej, — hát veszekenek! Mit is tudnának egyebet? Napi hírek... Már megint leégett egy falu. Az állam vegye a kezébe a biztosítás ügyét... Egy turista legurult az Alpeseokről... Mit keresett odafenn? Gyilkosság! Iskolákat a népnek és nem büntető paragrafusokat! Buenos-Ayres — nevetségés!

Az asztalra dobta az ujságot, föltette a szalmakalapját és előkereste vastag bőrkezttyűit. Ezek az előkészületek azt jelentették, hogy most hajtóvadászatot fog indítani a rózsáit pusztító férgekre.

— Ma áfrikai hőség lesz, Zsuzsa. Talán fölmennél?

Nem ment föl. Orlay az ujság után nyult, de megint eldobta a lapot és Zsuzsa felé fordult, ki keresztbe font karokkal ült helyén. Orlay az asztalon át odanyújtotta jobbját a leánynak, Zsuzsa pedig lassan beletette keskeny kezét. Mikor a férfi keze erősen körülkulcsolta ujjait, a leány szakgatott, zokogó hanggal lehajtotta fejét és arczához szorította Orlay barna kezét. Valami szenvedélyes erő volt ebben a mozdulatban.

— Ugy-e, szeret? kérdezte Orlay halkán.

Zsuzsa néma áhitattal mosolygott reá. Micsoda kérdés! Hogy szereti-e? Hiszen mindig csak őt

szerette, — őt, az egyetlen! El nem tudná képzelni, hogy mást is lehetne szeretni...

Az ezredes harsogó hangon szólította barátját a kertbe. Valami fölötté gyanus bogarat talált a barackfáin. Orrmányos, krokodilus-színű kis szörnyeteget. Mit keres ez a gyanus bestia az ő barackfáin? Becsületes bogárnak nincs szüksége orrmányra, arra sincs szüksége, hogy zöld színével tévedésbe ejtse az embert.

Orlay gyorsan az ajkához emelte Zsuzsa kezét.

— Édes, édes mátkám!

Elsietett az öreg után, Zsuzsa pedig fölment a lakásba.

Összekulcsolt két kezét a fejére tette és úgy sétált végig a hűvös, elhomályosított szobákon. Leült egy kerevetre, aztán a másokra, majd a harmadikra. Maga sem tudta, hogy mit tesz. Valami édes áradást érzett a keblében, mely elszédítette. Megütötte a könnyökét az asztalsarkában: ez is édes volt. Minden, minden, — még tulajdon hangjának a csengése is boldog borzadással tölté el, a mint halkan ismételté: Édes, édes mátkám!

Megint végigsétál a szobákon, majd azon veszi észre magát, hogy tulajdonképpen keresne

valamit. Igen, de mit? A szarvasbőr-keztüjét. Nyitogatni kezdi gyöngyházás szekrénye fiókjait találomra belenyulkál a puha csipkék közé és az ujja megérint egy hideg tárgyat. Hát ez mi? Kiveszi: az elefántcsont legyezője. Szórakozottan kinyitja, megnézi a vékony lapokra festett amoretteket, és félhangon elolvassa a festő nevét: „Jean Réfalvy“.

A földre ejtette a legyezőt és elálló lélegzetel támaszkodott a szekrényhez. Réfalvy! Ez a név felriasztotta, mint a kiáltás az alvajárót. Gondolkozni próbált, és a mint gondolkozott, az édes, meleg verőfény, melyben hetek óta fürdött, egyszerre sápadni kezdett; megint azok a kétségbeejtően szürke, hideg felhők torlódtak össze körülötte. Most már tisztán látta, hogy őrültség volt tőle, mikor boldogságra gondolt. Neki nem szabad szeretnie és őt nem lehet szeretni.

Hazugság árán akarta reávenni Orlayt, hogy megossza vele kitörülhetetlen szégyenét? Nem, ezt soha sem akarta. Talán nem is akart ő semmit, nem is gondolt semmit, csak vitette magát, boldog aléltságában, a merre a szive vitte. Nem akart megcsalni senkit, csak szeretett, mert hiszen azért volt nő.

Ott térdelt a szőnyegen, homlokát a szeké-
rény sarkának támasztva, miközben a lelke rémül-
ten vergődött, mint a kelepczébe jutott madár. . .
Fantasztikus, babonás ötleteket hajszott, valami bű-
vös varázsigét, melylyel a megtörténtet meg nem tör-
téntté lehetne tenni, — csak egyre nem gondolt,
egy pillanatig sem gondolt arra, hogy eltitkolhatja
multját Orlay előtt. Hallgatag hazugság árán mirtus
koszorút tehetne a fejére, — de ő nem tud hazudni.

Mi lesz most? Őt talán megöli szerelme, Orlay
pedig megvetéssel fordul el tőle. Óh, ő ismerte sze-
relmesét, tudta, hogy olyan férfi, mint az ő apja:
fanatikusa a név becsületének, meghal a becsü-
letéért és nem szennyezi be nevét egy rossz leány
kedvéért.

De hát igazán rossz leány ő? Ugy kellett
lennie, most már tudta: az egész világ rossznak
mondja a megcsalt leányt. Mikor azzá lett, akkor
még nem tudta. Akkor még semmit sem tudott.
Valami gyermekes képzelete volt, melyet egy illusztr-
rált versből meritett: úgy hitte, a rossz leány az,
aki táncolni megy, mikor az apja haldoklik. . .
Le volt rajzolva a táncoló leány a fényes terem-
ben és a haldokló aggastyán a sötét kamrában. . .
Most már mindent tudott. Az ember szíve a meg-

szakadásig tele van fájdalommal és szerelemmel, az ember elszédül a haját simogató kezek, a forró ajkak érintése alatt, — ez a gyalázat. De hát miért nem mondták meg ezt neki soha? Az iskolában csak arra tanították, hogy ne öljön, ne lopjon és hogy ne kívánja magának a felebarátja feleségét. Az apja meg arra oktatta, hogy álljon egyenesen és hogy szorítsa könyökét a testéhez, ha nyeregben ül. Agáta kisasszony a francia és angol kiejtését csiszolgatta minduntalan. Hanem arról soha nem szóltak neki, hogy milyen könnyű elkerülni az enyészetet.

Zsuzsa nem ment le ebédhez, főfájást adván okul; egész délután tünődve járt-kelt a lakásban.

Az írószobában ott hevert az apja revolvere. Végigsimitotta ujjaival a hideg csövet: ez a halál. Tudott bánni a fegyverrel, az ezredes valamikor czéllövésben oktatta. Eszébe juthatott valami, mert ijedten kifutott a szobából és magára csapta az ajtót. Nem, — nem akar meghalni!

Lassankint gyökeret vert benne az a meggyőződés, mely kísértés alakjában már gyakran átvillant a fején: mindent el kell mondania Orlaynak. Szóval nem tudná elmondani, — megölné a szégyen, — de írásban igen. Senki másnak nem tudná be-

vallani, egyedül csak neki. Különös, gyötrelmes gyönyörűséggel töltötte el az a gondolat, hogy porig lealázza magát az előtt, akit szeret, hogy aláveti magát ítéletének. Ő már ugy sem tud magával mit kezdeni, már gondolkozni sem tud. Gondolkozzék helyette Orlay, kinek kezébe teszi sorsát, kinek behunyt szemmel engedelmeskedik. Ha azt mondja neki, hogy meg kell halnia: talán meghal; ha megengedi neki, hogy éljen: élni fog és tovább szeretni. Egy titkos reménye volt, melyet nem mert magának megvallani: hátha mégis?... Hátha Orlay azt mondja neki: szeretlek bűnöddel együtt! Oh, — akkor bekövetkezett az, ami lehetetlen, akkor elhangzott a varázsigé, mely meg nem történtté teszi a megtörténtet.

Íróasztalához ült és megírta levelét.

„Bocsásson meg, hogy önt szeretni mertem. Nem lehetek az ön felesége, valamint más becsületes emberé sem lehetnék. Csak egy embernek volt joga és kötelessége, hogy engem oltárhoz vezessen: Réfalvynak, aki egykor nejének nevezett. Megcsalt, de nem tudok iránta gyűlöletet érezni, mert ha nőül vett volna, nem lett volna szabad önt szeretnem. Mikor tudatára ébredtem annak, hogy hová jutottam, eszemben

járt, hogy meg kellene magamat ölnöm. Az ember az ilyet csak elgondolja, de nem teszi meg. Már az édes atyám kedvéért sem tehettem. Ő nem gyanít semmit; olyan büszke az ő szegény Zsuzsájára! Az életem egy örökös hazugság. Nem bírom már tovább, mindent el kellett önnek mondanom. Az én nagy boldogtalanságom csak úgy lehetne még nagyobb, ha ön nem venne magának annyi fáradságot, hogy eltitkolja a megvetést, a melyet most irántam éreznie kell. De ön jó és nemes és szánakozni fog rajtam, mert sokat szenvedtem. Zsuzsa“.

Még azon gondolkozott, hogy kivel küldje el a levelét, mikor Bandi hangját hallotta az ablaka alatt. Halkan beszólitotta a szobájába, aztán magához ölelte és kedveskedni kezdett neki.

— Ugy-e, Bandi, mindig jó kis mamád voltam neked? Ugy-e, szereted a kis mostohádat? Ha szeretsz, vidd el ezt a levelet hamar az édesapádnak... Szaladj vele sebesen!

A fiu elfutott a levéllel, Zsuzsa meg lement a kertbe, az édesatyjához. Azt mondta, már nem fáj a feje, nincs már semmi baja. Az apja karja alá füzte a kezét és lassu léptekkel bejárta vele a kerti utakat.

Orlay elolvasta Zsuzsa levelét, egyszer, kétszer, talán tizszer. A feje szédült, az arcza sápadt volt, de azért nevetett. Ostobaság! A gyermek nem tudja, hogy mit ír. Ugy tesz, mint azok a csacsi iskolásleányok, a kiket a kuzinjuk fölön csókolt, és a kik ezért kolostorba akarnak vonulni.

Hanem aztán csakhamar erőt vett rajta a meggyőződés, hogy Zsuzsa tudja, mit ír. Most már el kellett hinnie a hihetetlen, bár még kevésbé értette. Tehetetlenül, kétségbeesetten állott szemben az érthetetlen rejtélylyel, maga elé varázsolta a leány arczát, hogy vonásain megtalálja a megoldást, — hiába! Ezek a vonások kétségbeejtően tiszták, a szeme kétségbeejtően becsületes. És ha bele láthatna is a lelkébe, abban sem találna egyebet, csak szerelmet, szenvedést és szelid megadást... Mi ebből az igazság és mi a hazugság? Ha az a mosolygó gyermek bűnös, milyen akkor az erény?

Kereste és nem tudta megtalálni az események logikáját. Mikor magához tért első kábultságából, lelkének egész keserősége lángoló gyűlölettel fordult a párisi ellen. Ugy érezte, hogy fegyvert kell ragadnia, üldözőbe kell vennie a gazembert, hogy lesujtsa, letiporja...

Majd megnyugodott megint, és erőt vett rajta az a különös fásultság, melyet bizalmas emberei is összetévesztettek nála a hidegvérrel.

Mi lesz most? Kezdődik a nagy semmi... Talált magának egy életcélt és most elvesztette megint, másodszor és örökre. Kezdődik a nagy semmi... Még folyvást a kezében tartotta Zsuzsa levelét és azon gondolkozott, hogy válaszoljon-e neki. Mit írhatna Zsuzsának? Sajnálkozzék rajta, vagy vigasztalja? Az ilyen levélre csak egy választ lehet adni: az ember elolvassa, hallgat és utjára megy.

Hallgatott és utjára ment. Azt tette, a mit kritikus helyzetekben régebben is tenni szokott: megszökött a gondolatai elől, elutazott a fővárosba.

Estére megérkezett Budapestre. A kaszinójában nyári kártyásokat talált együtt. Leült közéjük, ész nélkül játszott és ész nélkül veszített. Ejfél után beleunt a játékba és egy nagyuri korhelytársasághoz csatlakozott, a mely éppen akkoriban ünnepelt valami exotikus nevű, sáfrányhaju czirkuszi szépséget. Azelőtt nem igen szokott az ilyen társaságok mulatozásaiban részt venni, és a ritka vendég tiszteletére valóságos orgia fejlődött. Az urak különben meg voltak róla győződve, hogy Orlay

a ki unott, apathikus arczczal ült köztük, magavi-seletével a házasságára vonatkozó hireszteléseket akarja megczáfolni.

A negyedik nap reggelén, bár alig aludt egy pár órát, felriadt ágyában és kelletlen gondolatai megint reátámadtak. Arczpirító szégyenérzet fogta el, mert nem tagadhatta maga előtt, hogy egész viselkedése nem valami férfias. Felöltözött és sétálni vitte sajtó fejét a szabad levegőre. Mikor a Dunán meglátta a kirándulókkal telt helyi gőz-söket, Klára asszonyra gondolt. Klára asszony! Az kifecsegi majd fejéből gyötrő rögeszméit.

Mikor a szigetre érkezett, a szép asszonyt a reggelinél találta. Egyedül volt, férje a városban járt, honnan estére várta csak vissza. Kissé elpirult, mikor Orlayt meglátta és mosolyogva nyujtotta feléje a kezét.

— Igazán maga az? És engem jött meg-látogatni? Nem remélt kitüntetés!

Ketten megreggeliztek, az asszony aztán sétára hívta vendégét, a sziget belsejébe, magá-val vivén kézimunkáját és egy pár ujságlapot. Megtelepedtek egy árnyékos zugban, fiatal fenyők közt.

A vendéglő előtt játszó zene hangjai halkan

szűrődtek át a bokrokon, a víz felől vontató hajók egyhangu zakatolása hallatszott.

— Most vallja meg őszintén, miért jött ki tulajdonképpen?

— Különös kérdés! Azért, hogy lássam.

— Hogy lászon? Nem igaz, de el fogom hinni, mert jól esik hinnem ... Ha nem volnék annyira jó barátja, zavarba ejthetném egy kérdéssel. Azt mondhatnám: Gyakran adtam önnek alkalmat, hogy lászon, — miért nem élt vele soha? Ha nehezebbre esik, ne válaszoljon.

Orlay olyanféle lelki állapotban volt, melyet akasztófa-humornak szokás nevezni és nem tért ki e meglehetősen nyílt kihívás elől. Léha kíváncsiságból azt akarta tudni, hogy hová vezet majd mindez.

— Ön nem az az asszony, a kit tanácsos gyakran látni. A ki félti a józan eszét, jól teszi ha kerüli önt.

— Igazán, nem tudom, bóknak vegyem ezt, vagy neveletlenségnek.

Orlay a reá nézve legkényelmesebb választal élt:

— Ön annyira elmés asszony, hogy megérti azt is, a mit az ember elhallgat.

— Ön engem ostobának tart, hogy ilyen hangon mer velem beszélni.

Az asszony széthajtott egy ujságlapot és úgy tett, mintha buzgón olvasna. Érezte az arcán Orlay fürkésző pillantását. Férfiakkal szemben nem volt különben ennyire vigyázatlan, de ennek az embernek a fagyos józansága kiforgatta egész valójából. Nem szerette Orlayt, — sem őt, sem mást, — de annyira rögeszméjévé lett már, hogy a lábai előtt kell látnia a makacs embert, hogy ezért az elégtételért kész lett volna minden árt megadni. A szokott aprópénz, — azok az apró kitüntetések, a melyekkel udvarlói hiuságának hizelgett, reményeket ébresztve bennük, — Orlayval szemben értéktelennek bizonyult. Klára úgy járt, mint a legtöbb kaczer asszony, kit könnyű diadalai elkényeztettek: kész volt bolondokat tenni az első férfi kedvéért, ki ellentállott kipróbált fegyvereinek. A szive soha sem lehetett reá nézve veszedelmes, de a hiusága ostobává tette.

A padra dobta az ujságot és száraz hangon kérdezte:

— Mikor nőül?

— Nem nőülök, volt Orlay nyugodt válasza. Majd, hozzátette: A télen Budapestre jövök lakni.

— Budapestre? — Az asszony szeme csillogott. — Ha az ember önnek hihetne!

— Hazugnak tart?

— Nem, nem! Bocsásson meg! Gyakran fogom akkor látni?

— Mondtam már: önt nem tanácsos gyakran látni.

— Attól fél, hogy belém szeret?

Ez a nyílt kihívás szinte megdöbbenetette Orlayt. Azt mondta:

— Önbe? Ugy hallom, hogy ez hálátlan foglalkozás.

Klára elvörösödött a haja tövéig; a saját gondolata piritott rá. Maga mellett látta Orlayt, mint állandó kísérőjét a télen, az utcán, a báliteremben, a színházban. Maga mellett a kamarást, a korrekt világi mintaképét, mint lovagias, gyöngéd, hűséges gavallért. A házat új fény ragyogná be és egész Budapest asszonynépe irigyelné érte... Ezt az embert nem lehet aprópénzzel megvesztegetni... Ha az ember tudná, hogy nem bizakodik el, ha megadják érte a legnagyobb árt... Miért is ne? Talán a férjére való tekintettel? Klára megvetően mosolygott, mikor a férjére gondolt.

— Belém szeretni hálátlan foglalkozás, mint

ön mondja. Mindenkinek az volt. De olyan férfi, mint ön, még nem is szeretett.

Mosolygó szájjal, tréfás cinizmussal mondta de olyan megindult hangon, hogy bátran ígéretnek is lehetett venni. Felajánlotta a legmagasabb tétet és most, saját kártyás vakmerőségétől megrettenve, várta, hogy elfogadják-e vagy visszautasítják. Ha Orlay siet őt szaván fogni, akkor talán kijózanul az asszony, látja, hogy ez is olyan, mint a többi és megfut előle. De ha visszautasítja, — és ez az ember talán arra is képes! — akkor isten irgalmazzon a Klára vérig sebzett hiúságának.

Orlay e pillanatban azon gondolkozott, hogy Klára mégis hasonlít Simon Zsuzsához. Szőke és fehérbőrű, finomabb csontu, élesebb, hidegebb nála, de a közös fajvonást fel lehet rajta ismerni. Neki is dús a haja, a szemében elpusztíthatatlan életerő ragyog, finom izmai szivósak, az idegei aczélerősek. Hasonlít hozzá és mégis más, egészen más.

Hangokat hallottak e pillanatban: Agáta kisasszony jött költői barátjával, a német gróffal. Éppen egy lélektani problémán vitatkoztak. Ők mindig lélektani problémákon vitatkoztak. Egy férj imádja a nejét, a nő pedig imádja a férjét. Egy zsarnoki nagy ur szemet vet az asszonyra és a

bastilleba csukatja a férjet. Hatalmában van őt megöletni és csak olyan feltétel alatt kegyelmez meg neki, ha az asszony az övé lesz. A nő megmenti az imádott férfi életét, becsülete árán. A férj kiszabadul és visszakapja a nejét. A probléma most már: meg kell-e ölni az asszonyt a hűtelenségéért, vagy térden állva köszönetet kell-e neki mondani, nagylelkű önfeláldozásáért?

A kisasszony és a gróf ellenkező álláspontot foglaltak el e nagyfontosságú kérdés megítélésében, Klára és Orlay azonban nem akarták elfogadni a nekik felajánlott birói tisztet. Együtt sétáltak a fogadóig, a hol Klára, kit láthatólag már idegessé tett a vén kisasszony fecsegése, elbucsuzott tőlük.

— Kurámat kell használnom ... Aztán még látjuk egymást.

Alig észrevehetően megszorította Orlay kezét, a tekintetét pedig egy pillanatra belemélyesztette szemébe ... Talán mégis szavának fog állani!

Agáta kisasszony megbámulta a távozó szép asszony nyári ruháját, és e ruha remek szabása oly mély benyomást tett fogékony lelkére, hogy Klára asszony dicséretét kezdte zengeni. Nagy része volt Klára nevelésében és az elért eredményre büszkén szokott hivatkozni.

— Soha még előre megállapított programmot nem váltottak be annyira, mint én váltottam be a Klára nevelési programját. Minta-nőt akartam nevelni a fogékony lelkű gyerekekből és ő valóban a nőiesség egyik leghivatottabb képviselője. Oh, önök nem ismerik még lelkének lehelletszerű finomságát. Mennyi fenköltés! Mennyi érzék a nemes és szép iránt! Különös, hogy néha ugyanabban a családban is mennyire eltérnek egymástól a női jellemek. Simon Klárának ellenlábasa Simon Zsuzsa. . .

A kisasszony szeliden rágalmazni kezdte Zsuzsát, igaz, hogy csak nagyon szeliden.

— Az a szegény gyermek sohasem fog megszabadulni a parlagiasság bilincseitől, a melyek megakadályozzák lelkének ideális röptét . . .

Orlaynak is Zsuzsán járt megint az esze.

Elgondolta, hogy Simon Klára bizonyára képtelen lett volna arra, hogy leánykorában hallgasson a csábító szavára. Annyira ravasz és meggondolt volt mindig. És most, mikor a férje becsületét kell őriznie, szinte cinikusan felajánlja magát egy embernek, a kire ügyet sem vetne, ha nem volna véletlenül kamarás. Szenvedély és megindultság nélkül talán oda is adná magát, mint valamely szerző-

désileg kikötött ellenszolgáltatást szokás beváltani. Zsuzsa pedig, az ő szegény Zsuzsája, — arról is meg volt győződve Orlay, — meghalna inkább, de nem volna képes arra, hogy megcsalja a férjét. Még ha nem szeretné is, még ha verné is a férje, csendes martírrá lenne, mint sok más asszony, de holtig megtartaná hűségi esküjét.

Még ott járt Agáta és a gróf társaságában, mikor fölvetette magában a kérdést: miért nem vehetné ő feleségül Zsuzsát? Jobban szereti most, mint annakelőtte és biztosan tudja, hogy Zsuzsa nélkül elveszett az élete. Egy társadalmi babona kedvéért, a melyben csak kényelmi szempontból hisz a világfi, el akarja dobni magától élete boldogságát? Neki nem fáj a Zsuzsa multja, a melyért a gyermek százszorosán megszenvedett, a világ pedig nem tud róla. Ők ketten tudnak róla, meg az a harmadik, a ki őrizkedni fog attól, hogy valaha visszakerüljön az országba... A világ soha sem fogja megtudni!

Érezte, hogy ez az álokoskodás, mely elhatározására döntő befolyással volt, méltatlan hozzá. Ha szereti a leányt, akkor szeretnie kell úgy a mint van, azzal a lehellel szüzies lelkén, és ha megosztja vele nevét, akkor egészen magára kell

vállalnia a felelősséget a multjáért. Önmagával szemben és a világgal szemben. Önmagával szemben meg is tudja tenni, de a világgal szemben... Lovagias hiúsága megrettent attól a gondolattól, hogy a világ valaha tőle találná számon kérni a szerelmi botrányt; melynek emléke egy Orlayné leányságához fűződik... Megint csak azzal nyugtatta meg magát: A világ nem fogja megtudni soha!

Klára asszony újra előkerült és az egész társaság ebédhez ült. A szép asszony élesen figyelte meg Orlayt, kinek viselkedésével most sehogy sem volt megelégedve. Megint nem a vakmerő udvarló ült mellette, hanem a régi Orlay, a fagyos, szűkszavú Orlay. A fiatal ember ebéd után bucsút mondott a társaságnak és bokros teendőire hivatkozva, vissza készült menni a városba.

— Mikor látom megint? kérdezte Klára nyugtalanul.

— Egy ideig még sok dolgom lesz, — de majd találok alkalmat...

A délutáni hajóval visszautazott Köllővárra.

Még nem volt nagyon késő, mikor Simonék háza felé ment, de a város sötétségbe borult, mert fekete zivataros felhők torlódtak össze fölötte.

Nyomasztó csend ült az utcákon. Orlay meggyorsította lépteit a távoli villámok fénye mellett; szívé valami babonás félelelem szállotta meg. Mi történt Zsuzsával? Az ő szegény Zsuzsájával, a kit napokon át egyedül hagyott megszégyenülésével és kétségbeesésével?

A Simonék lakásában nem égett lámpa. Benyitott az írószobába és az ezredes égő szivarral lépett eléje.

— Hát beléd mi ütött, hogy egyszerre a faképnél hagyta bennünket?

Orlay sietős dolgával mentegette magát és körülnézett Zsuzsa után. A leány ott ült a homályos szobában, hátat fordítva az ablaknak, mely sápadt fénnyel vette körül fejének fekete árnyképét. Orlay nem láthatta az arcát, mikor a kis kéz egy pillanatra ott remegett a kezében.

Odafenn irtóztató dörgéssel megindult az égi háború. Az ezredes az ablakhoz lépett.

— Szép kis zivatar, mondta.

A fekete égboltozaton egy sápadtan fénylő, szeszélyes felhőfoslány vajudott. Az ablakráját egy pár jégdarab verte...

— Teremtöm, a kaméliáim! Künn állanak a verandán!

Simon magára kapta az esőköpenyét és kisetett a szobából, harsogó hangon szólítva a cselelédséget.

Zsuzsa is elszomorodva nézte a jégverést.

— Nagy baj, mondta halkán. A szegény emberek ...

— Igen, a szegény emberek!

Egymás mellett állottak az ablakfülkében és Orlay megfogta az ablakdeszkán pihenő kezét. A kéz rémülten és idegesen remegett az ujjai közt, míg a férfi meg nem szólalt, megindult hangon mondván:

— Zsuzsa, akar-e a feleségem lenni?

A leány az ablakfülke sarkába szorulva, sokáig szó nélkül nézett reá.

— Orlay! suttogta aztán. — Orlay!

Az ég zengett és csattogott, a felhők sötét méhéből előtörő villámraj fénytengerbe borította a vidéket. Zsuzsa nem hallott és nem látott semmit, csak összekulcsolt kezekkel nézte szerelmesét.

— De hiszen az nem lehet! Nem lehet! mondta, hitetlenül rázva fejét.

— Nem szeret, Zsuzsa?

— Oh, Orlay — jól tudja! De maga ... Maga jó és nemes, talán csak szánakozik rajtam ...

Átengedte neki a két kezét, hagyta csókolni az ujjait, közbe meg panaszos hangon mondta el mindazt, a miről szerette volna, ha meghazudtolják.

— Elhiszem, hogy most szeret, de egyszer talán nem fog ennyire szeretni és akkor eszébe fog jutni, hogy méltatlan asszonyt vett el. Asszonyt, a kit nem lehet tisztelni . . . Boldogtalan lesz és én — óh, én!

Orlay szenvedélyes türelmetlenséggel csititgatta.

— Ne beszélj így, mert nem értelek . . . Semmi sem igaz abból, csak álmodtál . . . Imádlak bűnös álmoddal együtt, édes, szegény Zsuzsám . . .

A leány abban a naiv félelemben élt, hogy Orlay nem értette meg az ő levelét egészen. De most elhangzott a varázsigé, mely a megtörténtet meg nem történtté tette: Szereti a bűnével együtt! Most már érzi, hogy meg van neki bocsátva minden, hogy soha nem is történt semmi. Szabad szeretnie, boldognak lennie. Egészen ittas volt, behunyta a szemét.

Az ezredes megint bejött, utána jött a cseléd is az égő lámpával. Simon prüszkölve simogatta vizes haját.

— Nem történt semmi baj, a jégverés —

hál' istennek! — elvonult az iványi határba ...
A bárót pocsékká veri ...

A parasztokat sajnálta volna, a bárót nem.

Orlay kilépett az ablakfülkéből, egyik karjával magához ölelte a leányt, úgy állott meg az ámuló apa előtt. Megfogta Simon karját és megindultan mondta:

— Ugy-e, nekem adod a kis leányodat?

Simon, nagy meglepetésében, hol Orlayt nézte, hol meg Zsuzskáját. Régi vágya ment teljesedésbe. Az ő kényes izlése szerint csak egy „uri ember“ volt a vármegyei fiatalok közt: Orlay Sándor. Kinek is szánhatta volna másnak a kis leányát? Ez a kedves terve, a Réfalvy-eset óta, gyakran megfordult a fejében. Egy kicsit mesterkedett is rajta, hogy összehozza kettőjőket, feldicsérve Zsuzsa előtt Orlayt és közös kirándulások alkalmával diszkrétül játszva az elefánt szerepét.

Ujabbban erősen bizott benne, hogy apai kívánsága teljesülni fog, de most mégis meglepte a gyors eredmény.

Nem is válaszolt mindjárt az Orlay kurta kérésére, hanem előbb megmosta a másik szobában a kaméliás cserepektől iszapos kezét, és meg is fésülködött Orlay és Zsuzsa ezalatt a fal mellett állot-

tak és figyelmesen néztek egy aczélmetszetet, mely két tülekedő bikát ábrázolt.

Simon most hozzájuk lépett és Orlay vállára tette jobb kezét.

— Jól van, fiam, neked adom Zsuzskát. Becsületesebb embernek úgy sem adhatnám...

Homlokon csókolta a leányt és, hogy saját megindultságát palástolja, azt mondta neki:

— Egyenesen állj, Zsuzska!

Feltálalták a vacsorát és az ezredes elrikoltotta magát. Nem ér az így semmit! Az ember nem bírja el egymaga a nagy örömet, akármilyen széles is a válla... Vendéget, vendéget!

— Hamar, be kell fogatni! János, hajtson el a paphoz meg a doktorhoz és hozza ide a két öreg álomszuszekot... Ha nem jönnek szívesen, meg kell nekik mondani, hogy Simon ezredest megütötte a guta, gyónni akar, meg eret vágatni...

A cselédek elhozták a két vendéget, kik viszont egy kis vidámságot hoztak az asztalhoz. Vacsora után az öregek inni kezdtek, a szerelmek pedig meghúzták magukat az ablakfülke homályában. Az ezredes hadnagykorabeli adomákat mondott, a végét mindig suttogva mondta el. A pap is neki melegedett.

— Mikor az egyszeri plébános meglátogatta kollégáját a szomszédos parókhán . . .

Végül mind a hárman harsogó kaczagásba törtek ki.

Az ablaktáblák még halkán remegtek a távoli égzengéstől, Zsuzsa pedig minduntalan ismételte a fülkében, nedves szemmel és édes mosolylyal :

— Meglássá, — engedelmes, jó feleség leszek.
Mintha ebben valaki kételkedett volna !

Október közepén már megtartották az esküvőt.

Simon ezredes eleinte meg akarta hívni az egész vármegyét, de aztán kénytelen volt engedni veje határozott kívánságának és egész csendben estek túl a szertartáson. A fiatal pár nem ment nászútra, hanem elfoglalta lakását az Orlay-házban.

Az esküvő egyéb csalódásokkal is járt az ezredesre nézve. Legnagyobb csalódása volt a Zsuzsa kelengyéjével szerzett tapasztalata. Hogy a kelengyét minél fényesebben állítsa ki, titokban felutazott Budapestre, a kereskedők pedig előkeresték a raktáraik homályában pihenő, divatjukat mult portékákat, narancssárga, papagályzöld és a hadi fregattok zászlódiszének többi színében pompázó selyemszöveteket, továbbá misemondó ruhákra emlékeztető, virágos brokát-szöveteket, — és mindezt az ezredes nyakába varrták. Zsuzsa ezeket a tarka

kincseket visszaküldte oda, a honnan származtak, Simon pedig a fiatal pár lakásának berendezésére összpontosította egész tetterejét. És itt egészen elemében volt. Ha Orlay nem eszközöl ki kegyelmet a családi háza számára, az alapfalakon kívül alig menekül meg valami az ezredes tatározási szenvedélye elől.

Az esküvő után az volt a Simon első dolga, hogy — Orlay embereinek nem kis rémületére — kinevezte önmagát veje korlátlan hatalmu jószágkormányzójává. Orlay különben sem mutatott a gazdálkodáshoz sem valami kiváló tehetséget, sem nagy hajlamot, az ezredesnek pedig szerfölött tetszett a birtokközösség ötlete. Olyanformán képzelte el, hogy ő lesz a cigányvajda, a ki tekintélyével és kampós botjával uralkodik a sátoros nép és a tűzhelyet maholnap benépesítő rajkók hada fölött. Úgy tervezte, hogy még vagy harmincz esztendeig el fog élni, addig a fiatal Orlay-urak már túlestek első párbaik és adósságaik poétikus korszakán, az Orlay-leányok pedig mamákká lettek. És a vajdanak lesz rá gondja, hogy legyen miből megfizetni a fiúk adósságait és legyen mivel kiházásítani a leányokat.

Keményen megfogadta magában az esküvő

után, hogy nem megy el egyhamar a fiatalokhoz. Ha éppenséggel látni akarják, hát jöjjenek el hozzá. Előre tudta, hogy nem fognak eljönni és kissé mérgelődött is magában. Mert mégis háládatlanság, hogy a fiatalok, a mint fészket raknak, megfedkeznek az öregekről, a kiknek boldogságukat köszönhetik.

Mérgelődése kárba veszett, mert harmadik nap estéjén az új házások már eljöttek az apai házba. Kapuzárás előtt jöttek, mint mondták: nem hivatalosan; Zsuzsa beosont az írószobába és két tenyerével befogta az apja szemét.

— Haza kergetett az urad? kötekedett vele Simon.

Hanem aztán nagyon megörült neki és összecsókolta piruló arczát. Előkereste a sakkfigurákat, a melyekről már azt hitte, hogy hónapokig fognak vesztegelni a játszóasztal fiókjában, Zsuzsa pedig hozzálátott, hogy téát főzzön nekik. Simon kinyitotta neki a pohárszéket, a menyecske pedig elnevette magát.

— Talán csak tudom, hol van a téa, — három napja, hogy magam raktam el.

Igaz is! Ugy rémlett az ezredesnek, mintha már három esztendő óta élne egyedül a puszta

házban. Zsuzsa aztán az asztalhoz tolta édes anyja elárvelt karosszékét, szokása szerint a térdére tette összekulcsolt két kezét és figyelmesen elnézte, mint szorongatják az urát a koczkás csatamezőn.

A rézkazán halkan zümmögött, a fiatal aszszonynak különös víziója lett. Minden a régiben van még ... Ő leány és a házasságát csak úgy álmodta Orlay az ezredes kedveért jár ide sakkozni, ő maga pedig mint felesleges harmadik nézi a játékukat ... Ez a bolondos gondolat elszomorította.

— Ez nem játék, barátom, mondta Simon. Vagy azt akarod, hogy elvegyem a királynődet?

Orlay szórakozottan simogatta a bajuszát, majd Zsuzsára nézett. A pillantásuk szerelmesen összefonódott.

— Sakk! És még egyszer sakk! Itt is sakk!

Az öreg két oldalról is kezdte a támadást, dühös csattogással vágva előre tornyait.

— Sakk — és matt!

Bánta is Orlay! Megint a feleségét nézte, a ki boldogan riadt fel: nem álom, hanem valóság!

A fiatalok ezzel a látogatásukkal végleg reá szabadtették Simont a saját házukra. Most már naponta háromszor is betoppant hozzájuk, külön-

bőző ravaszul kieszelt ürügyek alatt. Egy öreg gúnárt látott az utcán csatangolni, — nem az ő baromfi-udvarukról szabadult-e ki? Vagy a pusztára készült és meg kellett kérdeznie Zsuzsától, hogy mit hozzon neki. Zöldséget, galambfiókot vagy rőzsát? Az ujságban is napról-napra szenzációs híreket talált, a melyeket melegiben meg kellett beszélnie Orlayval. Az Alpeseekben irtóztató szerencsétlenség esett: egy szegény turista lezuhant a sziklafalról.

A Dunán túl meg leégett egy falu, — egy egész falu!

Fölötte érdekelte a fiatal háztartás minden egyes részlete és szívesen kotnyeleskedett Zsuzsa után a konyhában meg kamrákban. A cselédekkel, kik leánya kezére jártak, valami lelki rokonság-félet tartott. Ennélfogva nagy elfogultságot tanusított irántuk és a saját, érdemekben megőszült Vicza asszonya rovására, akárhányszor magasztalta az Orlayék ugrifüles Jutkájának a főztjét. Egyizben egy forinttal jutalmazta meg nevezett Jutkát kedvelt ételének, a káposztás rétesnek, izletes elkészítéséért, s mikor aztán otthon malicziózus párhuzamot vont a Jutka meg a Vicza káposztás rétese közt, Vicza asszony diadalmas kárörömmel olvasta

a fejére, hogy a déli rétest ő készítette és ő küldte ajándékba a kis méltóságának.

Simon alapján véve igen meg volt elégedve a dolgok folyásával Orlayék házában. Tudta ő mindig, hogy ez az ember meg fogja becsülni az ő kis leányát. Nem lantpengető troubadour, hanem férfi, a ki szereti a feleségét. Nem tüntet a szívével, nem keres cifra szavakat a boldogságához. Nem galamb-himre, inkább sörényes oroszánra emlékeztet, a ki megőrzi fölényes méltóságát akkor is, mikor végtelen gyöngédséggel pihenteti szemét szerelmes párján. Az megint rendjében való dolog, hogy az asszony esze nélkül imádja az urát. Imádja mint egy ájtatos gyermek, vakon, szinte fanatikusan. Ebben az imádásban felolvad az egyénisége meg az akaratereje. Urának hűséges árnykává lesz, az ő szavának visszhangjává. Nem tud már semmit sem tenni nélküle, talán gondolkozni sem. Neki nincsenek más hajlamai, sem szokásai. Sándor így szokta és Sándor ezt szereti, — e körül fordul most a világ.

Ez a nagy szerelem egyizben szinte reáijesztett Simonra: mikor Orlaynak a tél elején két napra a fővárosba kellett mennie. Simon, a ki titokban mégis kissé féltékeny volt a vejére, gyermek mód-

jára örült annak, hogy Zsuzsa most negyvennyolcz órára egészen az övé lesz. Nagyszabásu programmot állított össze a leánya mulattatására, hanem az egészből nem lett semmi, Zsuzsa ki sem akart mozdulni a házból. Két napig együtt ültek, egyebet nem tettek, mint beszélgetni és bármiről folyt is a szó, mindig visszatértek Orlayra. Zsuzsa aztán bejárta az udvart meg az istállót. Kissé elérzékenyedett, mikor ott látta még az istállóban az öreg lovacskaít. A kegyelemkenyér jót tett nekik, nagyon elhiztak. A kis kocsija is ott állott a szinben, gondosan letakarva.

Másnap kimentek a hajó elé. Egy órával korábban jöttek, mint a gőzös, és a hideg szélben karonfogva sétáltak fel-alá a parton.

A kopár szigetek fölött fekete holló-rajok vonultak el.

— Nemsokára vége lesz a hajókázásnak, vélekedett az ezredes. — Kezdődik a jégzajlás.

— És Sándor nem vitt magával bundát!

Simon nagylelkűen alkalmat akart adni a leányának, hogy dicsérje kedve szerint az urát.

— Jó fiu Sándor — mi? Meg lehet vele élni.

Zsuzsa nem dicsérte a férjét, hanem azt mondta:

— Apám, én olyan boldog vagyok, olyan boldog, — szinte sok.

Simont babonás érzés fogta el.

— Nem szabad így beszélni!

— Mert nem tart örökké? Tudom, de nem bánom. Ha holnap meghalok is, — boldog voltam.

Az ezredes kissé megindultan hallgatta ezt a fanatikus beszédet.

A sziget mögött füstoszlop emelkedett a szürke égnek, az ezredes és leánya most már szó nélkül vártak a parton. Zsuzsa éles szeme csakhamar fölfedezte férje alakját a közeledő hajó földézetén.

Mikor már a kocsiban ültek, Orlay beszámolt a fővárosi élményeivel.

Az apósához beszélt, az asszony meg két tenyere közt melengette az ura kezét a takaró alatt és mosolygó áhitattal nézte az arcát.

— Meglátogattam a minisztert is. Főlemlítette, hogy Erdélyben most üresedésbe jön egy biztos mandátum. A párt nekem szánta. Azt mondtam, hogy gondolkozni fogok a dolgon. De nekem nem kell a képviselőségük. Nincs kedvem elmenni Köllővárról.

— Majd gondolkozunk a dolgon, vélekedett

Simon. (És meglátszott rajta, hogy rögtön hozzá is fog a gondolkozáshoz.)

Orlayék leszálltak a házuk előtt. Az apa utánuk nézett és meglátta, hogy az asszony a kapualj homályában viaskodik a férjével: meg akarja csókolni Sándornak a kezét.

Simon gondolkozott az ajánlaton, melyet vejének a miniszter tett, és arra az eredményre jutott, hogy az ajánlatot el kell fogadni. Mert jó, ha az embernek rendes foglalkozása van. Különösen a fiatal férjnek jó, legalább nem kopik olyan gyorsan a boldogsága. A gazdaságban fölösleges Orlay, — a hol Simon ezredes fogja a gyepkőt, ott más ember nem forgathatja az ostort, — hanem a képviselői élet egészen neki való. Vezérszerepet nem fog játszani soha, de előkelő szerepet mindig. Nyugodt vérmérsékletével fenntartja személyes tekintélyét a legszenvedélyesebb párt-torzsalkodások közepett is.

Az ezredes Orlay tervbe vett képviselői szereplését csak amolyan átmeneti állapotnak gondolta, mely eltart majd legfőlebb egy pár esztendeig, semmi esetre sem tovább. A fiatalok azalatt házat tartanak Budapesten. Társadalmi kötelességet teljesítenek ezzel, tekintélyt szereznek az Orlay névnek, mely tekintélynek majd egy későbbi generáció

fogja hasznát venni. Egy pár esztendő múlva, ha hasznosabb foglalkozásuk akad, lejönnek megint Köllővárra. A hasznosabb foglalkozás: az ifjabb Orlay-generáció nevelésének gondjai.

Orlay csak nehezen hajolt az apósa szavára, végül azonban megértette okoskodásának helyes voltát. Zsuzsa nem nyilvánított véleményt, de a szíve összeszorult arra a gondolatra, hogy évekre itt kell hagynia ezt a boldog városkát.

— Azt hiszem, mondta az ezredes némi féltekenységgel, — azt hiszem neked körülbelől egyre mehet, akár itt vagy a férjeddal, akár Kamcsatkában.

E merész kijelentésre újabb bizonyíték jogositotta fel, oly bizonyíték, melyet magánál hordott a zsebében. Aznap ugyanis levelet hozott az Orlayék cselédje, melyben az ő közvetítésével káposztát kérnek Vicza asszonytól, káposztát meg bizonyos számú üveggel eczetes ugorkát. Simon elcsodálkozott, hogy Orlay ilyen konyhai ügyekbe ártja magát, majd még jobban elcsodálkozott, mikor vejének kezeirása alatt „szerető Zsuzsája“ nevét olvasta. Végül megértette, hogy mégis Zsuzsa írta a levelet, de az asszony írása rövid félesztendő alatt annyira átalakult, hogy alig lehetett megkülönböztetni az ura írásától.

A tél eltelt, a tavasz is. Mikor Zsuzsának egyszer valaki azt találta mondani, hogy fél esztendő óta van férjnél, nem akarta elhinni. Nevetett és elővette a kalendáriumot, aztán összekulcsolta a két kezét és elgondolkozva nézett maga elé.

— Hat hónap, — fél esztendő... Azt hittem hat hét, vagy még annyi sem...

Pedig most is úgy beszéltek egymással, mint az első napokban.

— Üljön hozzám, Zsuzsa.

— Mondja, hogy feleség, — akkor igen.

— Feleség, — ülj hozzám.

— Itt vagyok. Szeret egy kicsit?

A nyár folyamán megválasztották Orlayt képviselőnek, kevés idővel a szünidők előtt. Őszre, mikor a képviselőház újból összeült, a fiatalok beköltöztek fővárosi lakásukba, melyet Simon kérésre nekik. Kényelmes kis lakás volt, akkora, hogy egypár jó emberüket maguknál láthatták. A lakás berendezését Orlay ellenőrizte az előkelő ízlésű ember diszkrét szín-érzékével. Az ezredes egyébiránt úgy akarta, hogy fogatot is tartsanak.

Zsuzsa asszony, a milyen babonás ellenszenvvel viseltetett eleinte a nagyváros iránt, oly gyorsan megszerette új környezetét. Az apjának igaza volt: Kamcsatkában is jól érezte volna magát a férje mellett. A főváros zajos háttére új bájt kölcsönzött házi idilljének, az idegen szobákban mintha megújult volna szerelmi boldogsága is.

Egypár látogatást tettek fővárosi ismerőseiknél. Első sorban rokonaikat, Simonékat és Osztro-

vayékat kellett felkeresniök. Klárához egyikük sem ment szívesen; Zsuzsát unokanénje iránt érzett régi ellenszenve, Orlayt pedig margitszigeti különös kalandjának emléke feszélyeztette. Osztrovayné azonban ezúttal is elmés asszonynak bizonyult: hugát elragadó szeretetreméltósággal, Sándort pedig kifogástalan udvariassággal fogadta. Feladta a játékot Orlayval szemben, — a feleséges embert már aranykulcsosi mivolta sem tehette érdekes emberré, — és most azon volt, hogy lekötélje magának Orlayékat. Nem annyira rokoni szeretetből, hanem mivel megértette, hogy az ilyen előkelő rokonság ápolása mindenképpen csak előnyére lehet a saját társadalmi állásának. Ez előnyök közt szerepelt az Orlayék elegáns fogata is. Sokat eljárt tehát Zsuzsáékhoz, és nagyvilági biztosságával, melylyel vidékiesen szerény rokonát a fővárosi társaságban kalauzolta, csakhamar hálára kötelezte rokonát.

Az ezredes, a ki a télen sokat járt fel gyermekeihez, megörült a barátságnak. Neki különben is kedveltje volt az ő csinos huga. Egy ízben két hetet töltött Budapesten és ekkor a fiatalok kedvéért eljárogatott színházakba, sőt társaságokba is. Öreg napjaira megvarratta első frakját és ez a kabát olyan

pompásan simult daliás természetéhez, hogy Osztro-vayné állandó kísérőjévé fogadta. Érezte, hogy filigrán termete kitűnően fest a barna-arczu, merészen felpödrött bajuszu óriás mellett.

Orlay pedig titokban azt a megfigyelést tette, hogy a szép asszony néha azzal is kitünteti nagybátyját, hogy kaczerkodik vele egy kicsit.

Már a tavasszal történt, hogy Zsuzsa egy izben kikérte Bandit a fővárosi intézetből, a hol most nevelték, és sétakocsizásra vitte. Később eszébe jutott, hogy valami elintézni valója van egy belvárosi boltban. Délben volt, az utcán sokan jártak és mikor a szép asszony kocsija a bolt elé robogott, egypár járókelő kíváncsian megállott az aszfalton. Az asszony ki akart szállni, aztán hirtelen visszaült a kocsiba, görcsösen megszorította Bandi kezét és azt mondta a kocsisnak: haza!

Nem szállt ki, hanem haza hajtattott. Bandival együtt lélegzet nélkül szaladt fel a lépcsőn, vissza se mert nézni, mintha üldözné valaki. Csak akkor nyugodott meg kissé, mikor magára zárta az ajtót.

Ő itt van Budapesten! Ő: Réfalvy! Láta. A kocsija mellett ment el, mikor ki akart szállani a bolt előtt.

Réfalvy nem ismerte meg, de ő megismerte az első pillantásra.

Olyan biztosra vette, hogy soha sem fog többet összetalálkozni Réfalvyval. Elfelejtette, mint valami halottat; — a halott most feltámadt, a mult idők kísértete hazajár, hogy rémítgesse az élőket és megzavarja nyugalmas boldogságukat. Soha sem beszélt férjével a festőről, de ösztönszerűen érezte, hogy van Orlay szívében egy sötét zug, melyet a boldogság verőfénye nem tud bevilágítani. Ott szunyadozik titokban a Réfalvy iránt érzett gyűlölet. E gyűlölet erőszakos kitörésétől féltette az urát, pedig úgy sejtette, hogy ki fog törni, mihelyt a véletlen összehozza a két férfit.

Egy pillanatra arra gondolt hogy elmondja Sándornak déli találkozását. Kérlelni fogja, óvni. Majd megrettenve utasította vissza ezt a gondolatot. Ismerte urát, tudta, hogy semmi kéréssel sem lehetne rávenni, hogy megfusson ellenfele elől. Vagy irjon talán Réfalvynak? Ha megalázkodnék előtte, ha könyörögne neki szívrehatóan, hogy utazzék el: a festő talán hajolna szavára... Ezt a tervet is el ejtette hamar. Nem! A férje ellenére, a férje nélkül nem tehet semmit.

Orlay nemsokára hazajött az ülésről. Az

asszony egyetlen pillantással megnyugvást szerzett: az ura nem tudja még, hogy Réfalvy itt van. Jókedvű volt, a fia tanulmányai felől tudakozódott. Alkonyatkor a fiut visszavitték az intézetbe és a házasok ketten maradtak otthon. Zsuzsa kedveskedni kezdett a férjének és hizelegve simult hozzá.

— Ugy-e, szereted még a te szegény kis feleségedet?

— Talán féltékeny vagy?

— Nem, nem, — soha! És te, ugy-e, te nem tudnál engem gyanúsítani?

— Soha!

— Ezt ígérd meg nekem, de ugy, hogy mindig eszedbe jusson. Ígérd meg!

Orlay meghökkenve nézte az asszonyt.

— Milyen ideges vagy! Történt valami?

— Semmi! Csak azt akarom, hogy mindig így szeress, mint most. És szeretném, ha visszamenénk Köllővárra. Ott jó, ott az ember azoknak élhet, a kiket szeret. Itt annyi az idegen ember...

Zsuzsa asszonyt nem csalta meg a szeme: Réfalvy két nap óta valóban Budapesten időzött. Nem a Simon Zsuzsa kedvéért jött, ez idő szerint jóval fontosabb dolgok szólitották hazájába. Simon Zsuzsa? Ez a név, ha eszébe is ötlött néha, egy

kedves álomra emlékeztette, rózsaszínű álomra, mely tele volt falusi verőfényvel, édes naivsággal és szelid búbánattal. Mint azok a bájos, népies románczok. A kis leány kissé sir, azt hiszi, hogy megcsalták, aztán vége a románcznak. Aztán kezdődik a próza: a kis leány férjhez megy egy tekintélyes vidéki urhoz, kissé elhizik és lesz belőle igen tisztességes és igen közönséges falusi asszony. Szinte bosszantó, hogy annak a búbajos művész álomnak is ilyen nyárspolgáriás véget kellett érnie! Réfalvynak nem igen maradt arra való ideje, hogy a kis Zsuzsával gondoljon, mikor Párisban leélte életének nagy regényét, Perditához, a bukott leányhoz való szerelmének regényét. Perdítát, a romlottság angyalát, megbüvöli az igaz szerelem varázsigeje. A courtesane szívében kifakad első szerelmének szüzies virága, és Perdita sorvasztó, lehetetlen honvágyat érez a tisztesség után. Ki gondolna a vidéki házikert banális illatával, mikor maga előtt látja a démoni asszony szívének végtelen perspektíváját, szédítő, misztikus szakadásával, fellegekig tornyosuló, jeges csucsáival? Ez a csodálatos szívvilág különben csakhamar elzárkózott a művész megrészegült szeme előtt. Perdita, a szelid galamb, megfoghatatlan módon megint

ragadozó ölyvvé lett, és a regény ott ért véget, a hol megindult: az utczai csatornában.

A festő azért jött Budapestre, hogy kiállítsa nagy képét, a Bűnbánó Magdolnát. Be akarta végre váltani a vérmes reményeket, melyeket tehetségéhez fűztek néhányan, fanatikus tisztelői. Mikor kifeszítette műtermében a nagy vásznat, kiméletlenül hadat üzent az iskola hagyományainak, egyedül exczentrikus lelkének szárnyalásában bizakodva. Munkaközben aztán kétség fogta el. Ugy érezte, hogy a tehetsége megbénult és nem tud többet fölemelkedni az eredeti koncepczió magaslatára. Félrelökte az ecsetet, mig ébredő önbizalma újra a kezébe nem adta. Valami babonás szeszélye arra készítette, hogy kész képét először a hazájában állítsa ki. Tudta, hogy e kép sikerétől függ jövője. A bukást nem tudná többet kiheverni, de a siker új szédületes lendületet adna tehetségének.

Egypár nap előtt jött Budapestre, hol ideje javát a műcsarnokban töltötte, a vászon fölfeszítésére ügyelve. Egyébhez nem volt sem kedve, sem ideje, csak estéit töltötte néhány művész barátja társaságában.

A kiállítás megnyílt és Réfalvynak a képe szá-
nalmas balsikert aratott. A közönség egy része meg-
botránkozott a képen, másik része mulatott rajta,
a sajtó pedig szűkszávú bírálatokban végzett vele.

A kép utczai jelenetet ábrázolt, valamelyik
tóparti zsidó városból, melynek köveire vakítóan
tűz a déli nap. Az utcza háttéréből jön a Meg-
váltó, uti porral lepett, fáradt vándor alakjában.
Mögötte tanítványai, durva arczu, fanatizált parasz-
tok és mesteremberek. A Megváltó kalapot visel a
fején, botot tart a kezében. Barnaarczu, szikár asz-
kéta, sötét tűzben égő szemekkel. Magdolna az
előtérben áll és megdöbbenve figyel a közeledőre.
Magdolna: a felciczomázott, öregedő asszony, ki-
nek fásult arczára reá van sütvé bűnös multjának
a bélyege. Már hallhatott az új tan hirdetőinek cso-
dás hatalmáról, és a mint most megpihen rajta az
aszkéta komor, szemrehányó pillantása, a minden-

napi kenyérért vétkező asszony lelkében fölbred a menekülés vágya. Józan napvilágon ugyanaz a csoda történik itt, mely ma is az új hitet hirdető paraszt-apostolok karjaiba kergeti a gyöngeszű szenvedőket. Ez a Magdolna nem a szerelem által megneemesített bűnös, hanem a szalmaszál után kapkodó fuldokló. Ez a Megváltó pedig nem a szeretet vallásának hirdetője, hanem a hiveket toborzó szektárius.

A kritika egyetértett abban, hogy az ugynevezett szent képben nincs se hit, se művészet, se igazság. Igazság van benne legkevesebb.

Réfalvy elolvasta a bírálatokat, aztán nevelt. Tulszigoruan ítéltek fölőtte és ez megint fölbresztette fanatikus önbizalmát.

— Ostobák!

Éjjel egy kávéházban fölkereste az öreg Lahotát. Valaha ez volt az ő legfanatikusabb híve.

Az öreg, a kit művészkörökben „csonkakarú Rafaelnek“ neveztek, alig volt még negyven esztendő, de hosszú szakált viselt és a modora is olyan volt, mint az aggastyáné. Különben tipusa volt az elzüllött tehetségnek. Mostanában, ha nem volt éppen részeg, arczképeket festett hentesmesterek és veteránok számára, negyven forintért da-

rabját. Tíz esztendővel ezelőtt pedig azt jóskolták neki, hogy reformálni fogja a történelmi festőművészetet. Minden látható ok nélkül egyszerre elvesztette munkaképességét, ivásnak adta magát és végleg elzüllött. Kontár keze nem engedelmeskedett neki többet, bár felfogásában hatalmas művész volt még, mint az a csonkakezü Rafael, a kivel Lessing példálózik. Azok közül, a kik valaha az ő műtermében elhullatott morzsákból élősködtek, többen divatba jöttek és hírnévre tettek szert; az öreget nem bántotta az irigység, mint cinikus filozófus festette tovább a hentesmestereket. Nagy elzülöttsége daczára is bizonyos kegyelettel viseltetett iránta a fiatal generáció, művészi kérdésekben mondott véleményeit pedig dogmákként tisztelték.

Réfalvy kezét fogott az öreggel és hozzátelepedett.

— Mit csinálsz?

— Várok valakit, aki megfizeti az abszintemet.

— Megfizetem én... Hozass még!

Az öreg még megivott egy pohárral, aztán mély hallgatásba merült, közbe meg a márványasztal lapján rajzolgatott.

— Láttad a képemet? kérdezte Réfalvy.

— Láttam, mondta Lahota derült mosollyal.

Réfalvy tudta, hogy most meghallja az igazságot, a részrehajlatlan, kiméletlen igazságot.

— Mit szólsz hozzá? kérdezte tétovázó hangon.

— Egyike a legmulatságosabb ostobaságoknak, a miket életemben láttam. Igen jól mulattam rajta.

Réfalvy felhajtotta poharát.

— Éppen úgy beszélsz, mint az ujságírók.

A csonkakaru Rafael egykedvűen mondta:

— Hiszen a színekkel soha sem tudtál bánni, hanem rajzolni tudtál azelőtt... Gyerekkorodban jól tudtál rajzolni, azt hittem mindig, te vagy az a nagy illusztrátor, akit mindnyájan várnak... Hanem most már nem tudsz semmit, egy jóra való kezet, egy lábat nem tudsz megrajzolni... Hova lett a tehetséged? Szétpuffant, mint a rakéta! Különös ezeknek a rakéta-tehetségeknek a természet-rajza... Ismertem többet közületek. Gyorsabban emelkedtek, mint az igaz tehetség — sisteregtek, ragyogtok, — aztán egyszerre nyom nélkül eltűnők a semmiségben... Te már szétpuffantál, édes fiam! Nem tudsz már rajzolni, a színeid pedig —

mondd csak, sohasem gondoltál arra, hogy meg fogsz bolondulni?

— Miért kérded? riadt fel Réfalvy.

— Valami különös hóbort van a szineidben, afféle indigókék rögeszme, mintha a bolondok házába kívánoznál...

Az öreg minden kegyetlenség nélkül, naiv őszinteség hangján mondta el mindezt. Most rátette kezét a sötéten maga elé bámuló Réfalvy karjára

— Mondok neked valamit, édes fiam! Nem kell ám éppenséggel a muzeumnak festeni, a hentesmesterek is megfizetik a vásznat... Ha nem értesz egyéb mesterséghez, állj be hozzám társnak... Szamárfület mutatunk a világnak és együtt keresünk valakit, aki megfizeti abszintünket...

Réfalvy eleget hallott. Tudta, hogy a csonka-kezű Rafael meg van arról győződve, a mit mond. Hazudni nem szokott a vén korhely.

Két napig járt-kelt még a fővárosban, remény és cél nélkül barangolván, hideg, sötét szomorúsággal a szívében. Megint erőt vett rajta az elhagyottság félelmes érzése. Ilyenkor a tolongó sokaságban is egyedül járt, a déli verőfényen is úgy érezte, mintha sötét szürkület venné körül. És

megint annyira idegen lett önmagához, hogy iszonyodva hátrált meg a tükör elől és néha tépelődve ismételve tulajdon, titokzatos hangzásu nevét. Az esthomály ólomsúlylyal nehezedett reá, alkonyatkor fényesen kivilágított helyekre menekült, kávéházakba, vendéglőkbe.

Második este felriadt kábultságából: emberek közt találta magát, egyik színház vasfüggönye előtt ülve. Nem tudta, hogyan jött ide és mikor váltotta meg a jegyét. A színpadon játszani kezdtek, ő meg szórakozottan nézte a közönséget. Egyszerre odatapadt a szeme egy földszinti páholyhoz és nem tudta többet levenni onnan. A páholyban Zsuzsa ült, Simon Zsuzsa.

Bőűjjú, fehér ruhában, sziporkázó gyémántokkal a fülében ült ott, kíváncsian nézegetve a színlapot. Orlay szemközt könyökölt vele és nyugodtan tisztogatta kendőjével a messzelátó üveget.

Az asszony volt az első, aki megérezte a festő makacs pillantását. Az arcza lángvörös lett és most már nem is ügyelt a színpadra, hanem egész felvonás alatt az urát nézte, mintha magához akarná kapcsolni a két szemét, hogy ne is nézhessen másfelé. Orlay is megismerte csakhamar a festőt. El volt készülve egy ilyen véletlen talál-

kozásra, — mert hiszen napok óta olvasta a lapokban Réfalvy nevét, — de ilyen kihívó magaviseletre legkevésbé sem volt elkészülve. A kitartás, melylyel a festő páholyuk felé fordította az arczát, fejébe kergette a vért és lassankint irtóztató dühbe hozta. Föltette magában, hogy nem vesz tudomást az arczátlanról, — de pillantása mégis egyre a zsölleszék felé fordult, sötétén, fenyegetően.

Zsuzsa könnyörögve suttogetta a férjének:

— Menjünk haza, Sándor!

— Nem megyünk! morogta Orlay nyersen.

Látni akarta, meddig terjed Réfalvy vakmerősége. Kegyetlen gyönyörűsége telt abban, hogy teleszivja magát gyilkos haraggal.

Réfalvy pedig nem is vett tudomást a férjéről, csak Zsuzsát nézte. Zsuzsát? Nem — Magdolnát. Magdolnát, a kit homályos ösztönnel keregett volt, mikor a nagy vászon előtt állott és a kit nem tudott megtalálni. Most megtalálta az igazit és elhitte, hogy az, a kit ő festett, rút és hazug. Mert nem igaz, hogy az igazság nem fér meg a szépséggel. Ime az igazság: a szépséggé tökéletesedett bűnbánat...

Szomjas szemmel nézte az asszonyt. Boldog

borzadással töltötte el az a tudat, hogy ez a viruló szépség valaha az övé volt. A kialudt parázs lángra lobbant szívében, perzselő, emésztő lángra, mely két szeméből követelően és diadalmasan sugárzott a páholy felé. Nem lehet, hogy az ilyen szerelem nyom nélkül elenyészik az időben!

Érezte, hogy emléke még ott remeg az aszszony idegeiben. Csak ki kell tárnia két karját, hogy Zsuzsa boldogan és szerelmesen boruljon a keblére...

Orlay talán megsejtette, hogy mi forog a Réfalvy fejében. A messzelátó remegett a kezében, a csillár forogni kezdett a szeme előtt. Volt egy pillanata, mikor ösztönszerűen fölemelkedett a helyéről. Talán le akart menni a földszintre, hogy fél Budapest szemeláttára arczul üsse Réfalvyt.

Az előadás időközben véget ért és az előcsarnokban uralkodó tolongásban eltaláltak a kocsiiig, a nélkül, hogy a festővel újra találkoztak volna. Szó nélkül érték haza. Az asszony nehéz szívvvel figyelt urára, ki sötét arczczal, ajkát rágva járt fel-alá a szobában. Zsuzsa végül odalépett hozzá.

— Szegény Sándorom! Sok bajod van velem!
Orlay vállat vont.

— Te nem tehetsz semmiről... Nem is okollak...

— Sándor! Menjünk haza Köllővárra.

— Nem megyünk!

— Mit akasz tenni?

— Mit tudom én? Ha rajtam áll, megölöm a gazembert... A gazembert!

A fogai közt mormogta ezt, a keze meg ökölbe szorult. Aztán idegesen folytatta útját a szobában és az asszony nem is merte többet háborgatni.

Réfalvy ezalatt azon gondolkozott, hogyan közeledjék az asszonyhoz. Hatalmába fogja keríteni, újra, mert nem tud nélküle élni. Nélküle szomorú teher az élet, vele mámorító boldogság lehetne. Erősen hitt ötletében és kétségbeesetten ragaszkodott hozzá, hogy csak úgy lehetne megint emberré és művészsze, ha Zsuzsa az övé lenne. Érezte, hogy megvan még régi hatalma az asszony szíve fölött. Csak egyedül lehessen vele néhány perczig, szólhasson hozzá egy pár szót az ő szenvedélyes nyelvén, és Zsuzsa feje fölött megint összezsapnak a lángok. Követni fogja hűségese és gondolkodás nélkül, mint végzetét.

Orlayval nem törődött. Törődtek a rómaiak a szabin férjekkel?

Levelet akart írni az asszonynak. Így kezdte : „Simon Zsuzsához.” Aztán :

„Ama szent éj emlékére, mikor karjaimban pihentél, könyörgök neked : légy megint az én régi Zsuzsám és szeress úgy, mint én téged . . .”

Gondolkozóba esett és fölállott az asztal mellől. Írással nem fog elérni semmit ! Ha az asszony ráér okoskodni, akkor félelme legyőzi szerelmét . . . Meg kell lepnie Zsuzsát, hogy ne tudjon gondolkozni, ne is tudjon lélegzetet venni . . . Váratlanul a lába elé fogja magát vetni, magát és az életét, mindenét . . . Lehetetlen, hogy örült szenvedélye ne győzedelmeskedjék.

Másnap délután kikutatta a Zsuzsáék lakását. A véletlen szerencse kedvezett neki : kétszer ment csak végig az utcán, és szembe találkozott Orlay kocsijával. Orlay a pártja körébe hajtattott.

Habozás nélkül fölment és átadta névjegyét a cselédnek. Zsuzsát, mikor elolvasta a nevet, első pillanatra rettenetes félelem fogta el. Mit akar tőle Réfalvy ? Miért üldözi az otthonáig ? Ha Sándor tudná !

Majd erőt vett félelmén és azt mondta a cselédnek, hogy vezesse a vendéget a fogadószobába. Beszélnie kell a festővel. Meg kell neki mondania,

hogy a mit tesz, az nem nemes, nem is férfias... Vagy nem, — inkább könyörögni fog neki, ha kell, lealázkodik előtte, térden állva, hogy ne zavarja a boldogságát.

Ha nem sajnálja őt, legyen irgalommal a férje iránt, a jó, nemes férje iránt.

Az a gondolat, hogy elhárítja majd a tüzhelyét fenyegető veszedelmet, bátorrá tette és erőt adott neki. Az arcza nyugodtnak látszott, mikor belépett a szobába, a melyben Réfalvy izgatottan várta.

— Zsuzsa!

Az asszony lassan bólintott fejével. Azt mondta:

— Nem hittem, hogy valaha még lássam. De most jól van, hogy találkoztunk, — mondani akarok önnek valamit.

Kissé akadozva, de elég nyugodtan folytatta:

— Nem tudom, mi hozta önt Budapestre, és nem értem, hogyan jöhetett a lakásunkra... Nem lett volna szabad ide jönnie... Gondolnia kellett volna arra, hogy itt olyan emberek vannak, a kiknek a nyugalmit megzavarhatja.... Nem kívánok öntől áldozatot... Semmit sem kívánok, csak annyit, hogy hagyjon bennünket békességben... Ennyi csak nem sok? Emlékezzék meg arról, hogy soha

sem voltam rossz önhöz... Most sem gyűlölöm, csak arra kérem, utazzék el előbb...

Réfalvy másként képzelte el ezt a találkozást.

Könyeket várt, szenvedélyes szemrehányásokat, a melyekre bűnbánattal és szerelemmel válaszolhatott volna. Zsuzsa, a ki eddig makacsul kerülte tekintetét, most a szemébe nézett és kérlelő hangon mondta: — Megteszi, ugy-e? Elutazik? Meg kell tennie!

— Hogyan? mormogta Réfalvy. Azt kívánja tőlem, hogy el hagyjam?

— Azt. Ne álljon útjában boldogságomnak!

Keserőség fogta el Réfalvyt. Szenvedélyes türelmetlenséggel fakadt ki:

— Most hagyjam el, most, mikor újból megtaláltam? Ej, — Zsuzsa, hát nem érzed, hogy jobban imádlak, mint valaha?

Az asszony rémülten tekintett reá.

— Nem, Réfalvy, — így nem szabad beszélnie! Ne szeressen engem, nem akarom, hogy szeressen...

A festő búsan mosolygott.

— Szegény Zsuzsám, nem az akaratom hogy szeretlek... Te sem akarsz szeretni, —

de nekünk az a végzetünk, hogy együtt üdvözüljünk vagy együtt kárhozzunk el...

A saját vakmerő szavaitól megrészegülten folytatta:

— Szeretlek, lángoló, őrült szerelemmel és tudom, hogy te is szeretsz... Ne tagadd! Nem hitegetlek: meglehet, hogy ez a szerelem romlásra lesz, de egyetlen pillanatban istenibb boldogságot nyújt, mint a te langyos nyugalmadnak végtelensége...

A foglalkozásszerű nőcsábító gyakorlottságával megragadta Zsuzsa kezét, hogy magához vonja a meglepettségtől és félelemtől megdermedt asszonyt és csókjaival elfulassza benne a józan ész szavát. Zsuzsa a rémülettől zokogva védekezett. A kétségbeesés erőt adott neki, kis keze aczélkeményen mélyesztette ujjait a támadó arczába. Alig egy arasznyira volt egymástól a két sápadt arc. Egy pillanatig lihegve néztek egymással farkasszemet. A férfi kétségbeesett szenvedélylyel, követelve mélyesztette pillantását az asszony szemébe, mintha meg akarná benne keresni, ki akarná belőle csinálni a rejtett szikrát. De nem talált e szemben semmit, semmit, csak határtalan gyűlöletet, undort, félelmet. Nincs semmi hatalma Zsuzsa fölött! Zsuzsa meg-

veti, mint valami utálatos férget és ha ereje volna hozzá, megsemmisítené, hogy megszabaduljon tőle.

Talán egy perczig nézték egymást némán. Ez a pillantás oly hatással volt Réfalvyra, hogy eleresztette az asszonyt.

— Nem szeretsz már! mondta tompa hangon.

Az asszonyt nem bírták már a lábai. Leült a székre és lassan rázta a fejét.

— Nem, — nem szeretlek már.

Réfalvy jó ideig fásultan bámult maga elé, aztán hirtelen fölemelte a fejét.

— Jól van, Zsuzsa! Ugy lesz, a mint akarod! Isten veled, Zsuzsa!

Távozott, a nélkül, hogy egyszer is visszanézett volna. A kapu alatt kissé rendbe szedte a haját, kendőjével megtörölte megvérezett arcát és elsietett a fogadójaiba.

Fáradtan heveredett le a kerevetre és nyitott szemmel, mozdulatlanul feküdt, míg be nem alkonyodott. Mikor az utcái gázlámpák sárga fénye beverődött a sötét szoba menyezetére, fölkelt és gyertyát gyújtott. Nagy gonddal átöltözködött, az éjjeli szekrény fiókjából kivette a revolverét és a kabátja zsebébe tette. Fütyörészve ment le a lépcsőn, végig a hajlongó szolgák során. A sarkon

álló bérkocsik közül gyakorlott szemmel kikereste a legcsinosabbikat.

— Valamelyik dalcsarnokba!

A kocsit megváratta a mulatóhely előtt, ő maga belépett a fehér villamos fényben uszó, alacsony terembe. Az egymás hátán szorongó közönség éppen ujjongva tapsolt egy német énekesnőt. Valami bosszantóan ostoba keringő járt akkoriban; a sikamlós szöveg refrainje: „Ha a fecskék visszajönnek...”

A szőke leány fisztulázó vékony hangon énekelt, de a meztelen karja szép volt, a ruhája pedig tele volt szórva hamis gyémántokkal. Szemet szurhatott neki a páholyába lépő fiatal ember délczeg alakja, mert az utolsó strófáját már jóformán csak neki énekelte, kihívó gesztusokkal kísérve hideg, üveghangu énekét.

A szinpadon most egy tornázó mutatta be ügyességét, Réfalvy pedig szemügyre vette a szomszéd páholyban ülő csinos asszonyt. Tisztességes, vidéki asszonykának látszott, ki nagyszámu férfitársaság kíséretében tévedt ide. A férfiaknak föltűnt a festő viselkedése, megbotránkozottan suttnogni kezdtek; Réfalvy gunyos mosolylyal méregette őket, majd poharát egy bizalmas mozdulattal az asszonyra

köszöntötte. A megrémült asszony közel volt hozzá, hogy sirva fakadjon, de a férfiak nem mozdultak. A festő csakhamar ráunt erre a mulatságra is. Egy ideig még elnézte a tornázót, azután fölkel és ott hagyta a helyiséget. Az utczára vezető folyosó lámpái alatt zöldruhás, sárgahaju hölgy sétált fel-alá. Réfalvy megismete a német énekesnőt.

— Éhes vagy? kérdezte kurtán.

— Szemtelenség! A leány fitymálva mérte végig.

— Ha nem vagy éhes, akkor nem kellesz. De ha jól tudsz enni meg inni, akkor jöhetsz velem.

— Hogy mer engem tegezni?

— Ne nézz engem vidékinek, rózsám! Kocsis!

A bérkocsi előállott.

— Jössz, vagy nem jössz?

A kocsi láthatólag imponált a leánynak. Kévs habozás után beült.

— Maga nagyon különös ember, de nem lehet rá haragudni.

Egy közeli vendéglő előtt álltak meg. Réfalvy különszobát kért, aztán nagy szakértelemmel összeállította az estebédet.

A leány azalatt levetette a kabátját meg a kalapját és asztalhoz ült.

— Kinéztem magából első pillantásra, hogy úri ember. Mindjárt, mikor a páholyba lépett.

Réfalvy is szemügyre vette a leányt.

— Hogyan mersz te chypre-illatot használni? Neked ibolya való, vagy gyöngyvirág, mert hideg vagy és szőke, mint egy pékmester felesége. Hogyan is tévedtél erre a pályára? Nem neked való! Harisnyát kötni és ugorkát savanyítani: ez neked való!

A leány nem értette meg egészen. Azt mondta rá:

— Nem kell rólam rosszat gondolnia... Ha nekem férjem volna, bizony nem csalnám meg, mint az úri asszonyok szokták.

— Elhiszem. Hanem most igyál, bár tudom, hogy sirni fogsz, ha leiszod magadat... Dalolj valamit!

A leány fisztulázó hangján elkezdte:

— Ha a fecskék visszajönnek...

Aztán elnevette a végét.

— Ostobaság, — én nem tudok énekelni, csak a karjaimat mutogatom a szinpadon. Láttad már a karjaimat?

Sokat tartott a karjaira és eldicsekedett velök, mint a jó gazdasszony a befőttes üvegeivel. A szemben levő nagy tükör bántotta a szemét, azt mondta, hogy az asztal másik sarkára akar telepedni.

— Azért nem kell fölkelni. . .

Réfalvy közömbös arcczal egy pezsgős palackot vágott a tükörbe, a nagy üveglap csörömpölve repedt szét.

— Mennyi pénzbe fog ez kerülni! sopánkodott a leány.

Ez az erőszakos megrázkódás elkergette a szemükből az álmot, most már erősen inni kezdtek.

— Nekünk állandó ismeretséget kell kötnünk, vélekedett a leány.

— Esküszöm neked, izé, — mi is a neved?

— Magda.

A festő elkaczagta magát e név hallatára.

— Esküszöm neked, bűnbánó Magdolna, hogy életemben nem beszélek több nővel, mint veled!

— Hazudsz, hanem kedvesen tudsz hazudni... Mi a neved?

— Orlaynak hívják, Orlay Sándornak. Képviselő vagyok.

Már hajnalodni kezdett, mikor Réfalvy kifizette a számláját.

— Most hová megyünk? kérdezte a leány.

— A városligetbe kocsikázunk.

Magda már boros volt és a világ végeig is elment volna ezzel az emberrel, a ki fölötte megtetszett neki. Már szinte beleszeretett. A kihalt Stefánia-úton megállították a kocsit és leszálltak. Egy darabig sétáltak a hajnali szürkületben, aztán letelepedtek egy padra.

— Mit csinálunk itt? kérdezte a leány. Hideg van!

— Majd látsz mindjárt olyat, a mit még életemben sem láttál ...

Magda közelebb huzódott Réfalvyhoz és a vállára hajtotta fejét. Boros volt és a multjáról kezdett neki beszélni. Eldicsekedett vele, hogy milyen tisztességes leány volt, ő mielőtt tisztességtelenné lett. Tizenennyolcz éves koráig, ha valaki illetlen ajánlatot mert volna neki tenni, kikaparta volna a szemét. Hanem aztán jött egy utazó úgynök, a ki házasságot ígért neki, annak nem kaparta ki a szemét...

Elhallgatott, aztán minden ok nélkül sirni kezdett.

Mélységes csend volt köröskörül, csak a közeledő kocsi halk kelepelése hangzott a fülükbe.

A fák fölött a teli hold vörös tányérját látták, a mint végtelen közönyösséggel nézett le reájuk.

Réfalvy kivette zsebéből a revolvert. Aztán eszébe jutott valami és a pénzes tárczáját odaadta a leánynak.

— Megteszlek örökösömmé, bűnbánó Magdolna. Ha főbe lőttem magamat, fizesd ki a kocsi...

A leány nevetve nézte a fegyvert.

— Jól van! Hanem a kik mondják, azok soha sem teszik meg.

A festő felhúzta a fegyver ravaszát, a leány pedig ásitva simult hozzá.

— Még meg se csókoltál, mondta halkan, — pedig nem is festékes az arczom...

Réfalvy félrelökte a leányt és a szájába vette a fegyver csövét. A lövés eldördült és a festő hátrahanyatlott a padon. A leány jó ideig bambán nézte. Mikor meglátta a padon végig ömlő vastag vérsugarat, felszökött helyéről és rémülten sikoltozni kezdett.

Az esti lapok már közölték a Réfalvy öngyilkosságát. Orlay, a ki azelőtt való este és aznap délben is eredmény nélkül járt a festő fogadójában, a felesége előtt egy szóval sem említette a történeteket. Zsuzsa nem hozta szóba, pedig ő is elolvasta az esti lapokat.

Némán költötték el az estebédet, az asszony később a homályos üveg erkély nagy kerevetére telepedett, Orlay meg elgondolkozva járt-kelt az ebédlőben. Végül odaült Zsuzsa mellé, magához vonta és gyöngéden megcsókolta a szemét. Ecsókkal körülbelől annyit akart mondani:

— Azért mi még boldogok lehetünk!

Az asszony szó nélkül hajtotta fejét a férje vállára.

Egy egész óráig maradt így, és ha Zsuzsa néha meg nem simogatja Orlay kezét, a férje azt hihette volna, hogy elaludt. Mikor fölemelte a fe-

jét, a fél arcza, a melyen pihent, lángvörös volt. Halkan mondta:

— Ugy-e Sándor, hazamegyünk Köllővárra?

— Haza, gyermekem!

— Akkor jól van minden.

Zsuzsa reggel már csomagoláshoz látott, türelmetlenül, mint egy vakációra készülő diák. Le se ment az utcára többet, látni se akarta a várost, a melyet most gyűlölt és a melytől félt. Haza mennek egy hónapra, vagy kettőre, — odalenn, apánál, majd elválík, hogy meddig maradnak. Bucsulátogatásokat sem akar tenni. Sándor magára vállalta, hogy bejárja a várost és beadogatja a névjegyüket ott, a hol kell.

Osztrovayékhoz mégis maga ment el Orlay. Velük mégsem végezhet egy kártyadobással.

Otthon találta a házaspárt. Éppen vendégük volt: Kelemen Agáta, a ki „A nőiesség hatása a világtörténelemben“ czimű könyvének egy kötetét hozta el Klárának, mint a nőiesség leghivatottabb képviselőjének. Orlay nem is vette észre, hogy Klára asszony milyen fagyos udvariassággal fogadja.

— Hosszabb időre lemegyünk az asszony-nyal Köllővárra, mondta. Ki kell mentenem a fele-

ségemet, hogy nem jött el maga, — kissé gyöngédkedik...

Klára így válaszolt:

— Önt visszatérése után is szívesen látom a házamban, kedves Orlay, de a nejét egyszer mindenkorra fölmentem attól a teheről, hogy hozzám fáradjon.

Fölemelt hangon mondta ezt, minden egyes szót hangsúlyozva. Orlay nem értette meg mindjárt a formaszerű kitiltást.

— Mit mond?

Klára sápadt arczczal, de nyugodtan lépett az asztalhoz. Az albumból kivett egy összehajtott levelet.

— Tudja, hogy a napokban közös ismerősünk, a szegény Réfalvy Jancsi, öngyilkosságot követett el. A fogadóbeli szobájában hátrahagyott egy megkezdett levelet, mely Simon Zsuzsához volt czimezve. A rendőrtiszt, a ki a fogadóban járt, ismeri a családunkat és azért diszkrétül elhozta nekem ezt a levelet. Be fogja látni, hogy el kellett olvasnom a levelet. És ha ön is elolvasta, meg fogja érteni, miért mondok le a szerencséről, hogy azt, a kinek e levél szól, tovább is a házamban lássam...

Átadta neki a levelet. Orlay egy gyors pillantást vetett bele.

„Ama szent éj emlékére, mikor karjaimban pihentél, könyörgök neked: légy megint az én régi Zsuzsám és szeress úgy, mint én téged...”

Ezt Réfalvy írta az ő feleségének! Orlay érezte, hogy minden csepp vére a szíve felé tódul... A nyomorult nem tudta átkozott sirjába vinni a titkát, hanem elárulta a halála után... Klára asszony tudja, — most már az egész világ tudja!

Osztrovayné kegyetlen diadallal mérte végig Orlayt. Végül hát mégis ő maradt a győztes a harcban. Zsuzsa, a kényeztetett, bálványozott Zsuzsa, lehetetlenné van téve, — Orlay pedig, a ki végig sértette asszonyi hiuságában, porig alázva.

Osztrovayék, Agáta kisasszonynyal egyetemben, jó eleve megbeszélték ezt a jelenetet. A férj nagyon sokáig ellenezte Klára tervét, de végül is megint az asszony győzedelmeskedett. Az előre megállapított tervbe tartozott bele az is, a mit Klára asszony most mondott:

— Ezek után kénytelen vagyok Orlayné asszonyt kitiltani a házamból!

Orlay, mint lovagias ember, erre bizonyára Osztrovay urhoz fordul, mondván neki:

— Uram, egyetért ön azzal, a mit a neje mond?
Osztrovay erre lovagias hidegvérrel válaszol:

— Ama kellemes helyzetben vagyok, hogy
megfelelhetek Osztrovayné minden tetteért és szá-
váért.

Orlay azonban kiesett a szerepéből, és mikor
Klára asszony élesen hangsúlyozta a „kitiltom”
szót, nem fordult a férjhez, hanem durván vágta
az asszony arcába:

— Ön szemtelen!

A dühtől remegve távozott. Bekövetkezett
hát, a mitől annyira rettegett: a botrány.

Egy névtelen jóakarója beküldött neki egy
ujszáglapot, — igaz, hogy rossz hírű kis ujság volt,
— mely nevek említése nélkül terjedelmesen tár-
gyalta az ügyet. „A művész szerelme” volt a cikk
címe. A fiatal művész és a nagyur leánya imád-
ják egymást és a leány, a mindenható szerelem
szavára hallgatva, a művész kedvesévé lesz. Az
apa hallani sem akar a házasságról, mert gazdag,
a művésznek pedig nincs egyebe a szorgalmánál és
istenadta tehetségénél. És akad egy „gavallér”, —
„gavallér” macskakörmök közt! — a ki a ho-
zomány kedvéért megbocsátja a leánynak a multját
és oltárhoz vezeti. A leány kétségbeesetten véde-

kezik, éjjel nappal sir, de végre is beletörődik sor-sába. A művész nem törődik bele. Azok közül való, a kik csak egyszer tudnak szeretni életükben. Még egyszer visszatér önkéntes számkivetéséből, még egyszer látni akarja őt, aki örökké elveszett az ő számára, aztán egy pisztolylövéssel véget vet tragédiájának... A cikket érzélgős elmélkedés rekeszti be és kiméletlen támadás az emberkereskedő apa, és a „gavallér“ férj ellen.

Orlayt végtelen elkeseredés fogta el. Meg volt róla győződve, hogy a cikket mindenki olvasta és hogy az emberek mind úgy ítélnek róla, mint az a botrányhajhászó ujságíró. A kik mosolyogva kezét szorítanak vele, azok titokban mulatnak rajta, a kik pedig közömbös arczczal mennek el mellette az utcán, megvetésükkel akarnak tüntetni. A háta mögött meg összesugnak. Igen, — ki tudja, hogy mit beszélnek a háta mögött? Tüntetve kezdett emberek közé járni, a kaszinóba, a pártja klubjába. Gyanakodva hallgatott, élesen figyelt az emberek szeme közé, hogy megismerje ítéletüket. Keresett valakit, a ki nyíltan megmondaná neki a véleményét: Gazembernek tartalak! Keresett egy embert, a kit megölhetne.

Zsuzsa elkészült a csomagolással és türel-

metlenül várta férje további rendelkezését. Két napig várt, aztán megkérdezte:

— Mikor megyünk? Holnap?

— Te mehetsz, én itt maradok...

— Magam menjek? riadt fel rémülten.

— Bandi elkísérhet...

— Nem, Sándor, veled akarok maradni!

— Jobb, ha apádhoz mégy. Nekem itt dolgom lesz.

Zsuzsa nem merte tovább faggatni. Hiszen tudta, hogy mi bántja az urát, neki is megküldték azt a gyalázatos ujságot. Mikor utrakészen volt, bucsúcsókra nyújtotta neki homlokát. Egy pillanatra megint elérzékenyedett.

— Sándor, mondd meg, mit akarsz tenni?

— Bizd reám! volt a rövid válasz.

Ilyen rideg hangon még nem beszéltek egymással. Az asszony nehéz szívvvel utazott haza.

Orlay Budapesten maradt. Ugy érezte, hogy nem szabad visszavonulnia, míg valamiképpen ki nem köszörülte a nevéen esett csorbát. Ha más-képp' nem, egy pár pisztolylövéssel könnyít magán, vagy néhány szikrázó kardvágással. Különben talán megfojtaná a lelkében összegyülemlett keserűség. De mintha az egész világ összebeszélt volna

ellene: soha még emberrel gyöngédebben és udvariasabban nem bántak, mint akkoriban övele. Végre Osztrovayra gondolt. Számon kéri tőle a házában ejtett sértést.

Osztrovay ur, mikor Orlay segédei fölkeresték, egy különös tapasztalattal gazdagodott. Halállos végű párbaja óta, mely megalapította tekintélyét a társaságban, abban a hitben élt, hogy ő tulajdonképpen igen bátor férfi. Most, mikor ráért egy egész éjszaka az Orlay kihívásán gondolkodni, vaczogó fogakkal konstatálta magában, hogy ő alapjában véve mégis nagyon gyáva. Elég becsületes volt ebből levonni a következtetést. Levelet írt Orlaynak, a melyben kereken kijelentette, hogy ő sokkal komolyabb férfi, semhogy azonosíthatná magát ugrifüles felesége bogaraival. Orlay szemtelennek nevezte Klárát? Nagyon helyesen tette! Ő maga, Osztrovay, sem talált ennél helyesebb jelzőt a felesége magaviseletének jellemzésére. Mert igazán szemtelen volt. Egyébiránt köszöni Orlaynak, hogy rokoni jogával élve, erélyes rendreutasítással elejét vette a további félreértéseknek...

Orlay rongyokká tépte a levelet, de végre is belátta, hogy Osztrovay különb filozófus nála. Kezdette a saját kötekedési kedvét izléstelennek ta-

lálni. Nem viheti a becsületét kifoltozni a vivóterembe, mint valami diák.

Otthon újból és újból elolvasta az újságcikket. Egyszerre rajtakapta magát, hogy kezdi már komolyan venni. Érvel ellene, bizonyítgatja önmagának, hogy Zsuzsa nem kényszerítve jött hozzá, ő meg nem érdekből nősült. Órákon át járt-kelt az üres lakásban, egyszer aztán megállott a Zsuzsa kis íróasztala előtt és sorra nyitogatta a fiókokat. Valamennyi kinyilt, csak az egyik volt kulccsal elzárva. Miért van elzárva? Mit őriz benne, mit titkol előtte az asszony? Habozás nélkül betörte a zárat a keze ügyébe eső tűzfogóval. A fiókban írószereket talált meg egy dobozt. A doboz tetején egy sor, Zsuzsa kezeirása.

„Halálom után el kell égetni.“

Megdöbbenve, elgondolkozva tette le a dobozt. Mit jelent ez? Zsuzsa a halál gondolatával foglalkozik? És mi lehet az a titok, a melyet oly óvatosan őriz, hogy magával akarja vinni a sirjába? Megint a kezébe vette. Megnézze a tartalmát? Ej, — neki tudnia szabad, tudnia kell, mit rejteget az asszony!

Csak hét levél volt a dobozban, mind a hét az Orlay kezétől. Rövid utazásai alkalmával írta e

leveleket, telve szerelmes epedéssel, aminőket fiatal házastársak irnak egymásnak.

Pirulva tette vissza a dobozt. Nem volt a szegény Zsuzsának semmi titka! A szívében nincs oly zúg, a hová a férje szeme el nem láthatna. Egyszerű, kristálytisztá és átlátszó ez a szív, és csak az ő tulfinomodott, okoskodó gondolkozás-módján mulik, ha néha nem tudja ezt a tisztaságot megérteni.

Négy nap óta nem látta már az asszonyt. Hirt sem vett tőle. Ilyen sokáig még nem voltak egymás nélkül. Eszébe jutott, hogy most már nincs is mit keresnie a fővárosban, elzárta tehát a lakást, kocsiót táviratozott Köllővára és elutazott.

Orlay megérkezett Köllővárra. Zsuzsa és Bandi a hajónál várták. Megérintette ajkával az asszony homlokát és megcsókolta a fiút.

— Nem láttad apát? kérdezte Zsuzsa. — A reggeli hajóval bement Budapestre, egypár percczel előbb, mint a táviratod megérkezett. A hajótok találkozott.

— Nem voltam a földélzeten.

Simon ezredest a nyugtalanság űzte Budapestre. Sehogysem tetszett neki, hogy az asszony egyedül jött haza; úgy sejtette, hogy a házastársak közt elhidegülés állott be és ösztönszerűen érezte, hogy ez összefüggésben lehet Réfalvy öngyilkosságával. Végére kellett járnia a dolognak.

Orlayék csendben elköltötték az estebédjüket, asztalbontás után Zsuzsa felolvastatott magának a fiúval, a férj pedig csendesén szivarozva ült a kereveten.

Az asszony később aludni vitte a fiút, maga meg visszajött a férjhez. Négy napja nem látták egymást, de azért alig tudtak egymással mit beszélni. Orlayt még egyre fojtogatta a keserősége.

Jól tudta, hogy nincs joga az asszonyt szemrehányással illetni, azt is érezte, hogy a viselkedésében van valami igazságtalanság, — de nem tudott parancsolni a kedvének. A kielégítettlen boszúsága idegessé és szükségzavuvá tette.

Az asszonyt annyira elszomorította férjének megváltozott modora, hogy alig mert hozzá szólani. Attól félt, hogy a szava sirásba csap át. Pedig valami nagy, valami fontos eseményt kellett Sándorral közölnie. Titkot kellett reábiznia, a melyről csak egypár nap óta szerzett bizonyosságot és a mely boldog borzadással töltötte el egész valóját. Eltöprengett magában, hogy miképpen mondja el, de a mint férjének komor arczába tekintett, megint csak torkán akadt a szó. Nem, — mig Sándor ilyen hideg szemmel pillant reá, nem tudja neki elmondani...

Föllállott és halkan mondta:

— Jó éjszakát, Sándor.

Az ajtóig ment, onnan lopva visszanézett. Várta, hogy Sándor feléje nyujtsa kezét, lágy

hangon mondja neki: Gyere, kis bolond, hiszen szeretlek!

Hogy repülne a karjába! Hogy simulna hozzá, boldogan, szerelmesen!

Nem nyujtotta utána a kezét, ő is csak annyit mondott:

— Jó éjszakát!

Zsuzsa egy kicsit még elsirt az ágyában. Oh, — nem tudnak a férfiak szeretni. Egyik sem tud úgy, mint az asszony. A hiúságát, mit becsületének nevez, mindegyik többre tartja a szerelménél. A nő pedig, ha szeret, először is becsületét áldozza fel. . . . Zsuzsa úgy érezte, hogy ő mindent meg tudna bocsátani annak, a kit szeret. Ha férje sikkasztó volna, vagy gyilkos, akkor is szeretné úgy, mint most, — ha nem jobban! Erre egyik férfi sem képes.

Pedig milyen jó is volna, ha most nagyon szeretné a férje, most, ezekben a nehéz időkben, a melyeknek éléje néz.

Sokáig nem tudott elaludni az éjjel és reggel tovább maradt ágyban, mint rendesen. Még öltözködött, mikor a férje a szomszédaszobában már reggelihez ült. Az asszony sietve rendezgette a nedves haját, aztán a hálószoa ablakfüggönyén ke-

resztül egyszerre meglátta az édes atyját Az utcán jött, egyenesen a házuknak tartott. Katonai egyenruháját viselte, mely a felesége temetése óta nem volt rajta. Lassú, kimért léptekkel közeledett, kevélyen, szinte daczosan fölemelt fővel.

Az asszony dobogó szívvvel surrant a függönyhöz. Az ezredes most az ablak alatt haladt el. Arcza komor volt és sápadt. Zsuzsa hirtelen rémülettel kiejtette kezéből a fésűt: édes atyja mindent tud! Az arczáról látja, hogy mindent tud. . . Budapestről jön, ott elmondtak neki mindent!

Erre a rettenetes lehetőségre ő még soha sem gondolt. Mindent el tud szenvedni, mindent elbir, de ha szembe kell állania atyjával és be kell vallania bűnét: megöli a félelem és a szégyen.

Egy szökéssel az ajtónál termett és reátolta a reteszt. Elálló lélegzettel hallgatózott. Eltelt néhány gyötrelmes másodperc, míg odaát sarkanytyüipengés hallatszott.

Majd megszólalt a Simon öblös hangja, amint vejéhez beszélt.

— Budapestről jövök... Találkoztam Kelemen Agátával . . . Tudod, mit beszélnek odafenn a feleségedről?

Orlay sokáig hallgatott, majd daczosan mondta:

— Mit törődöm én a szélalmok kereplésével!

— Nem úgy van, kiáltotta Simon indulatosan. Kisebb dologért is halomra lövöldözik egymást az emberek . . . Tudni akarom, hogy miért nem véded meg a neved becsületét?

— Nem fogom szégyenemet botrányokkal tetézni, mondta Orlay határozottan. Majd keserűen fakadt ki: Óh, eleinte én is úgy éreztem, mint te. Jártam az utcán, emberhúsrá éhesen, mint a fenevad . . . De ez nem ér semmit! Semmit! Legjobb, a mit tehetek: elfeledni mindent, akkor talán a többiek is elfeledik.

Simon kardja csörömpölve ütődött a padlóhoz.

— Orlay, mondta rémulten, — Orlay, mondd ki hitedre és becsületedre, hogy aljas hazugság, a mit a leányomról beszélnek.

Zsuzsa már akkor lesiklott az ajtófélfán és a küszöbön térdepelt, két karjába rejtve arcát. Remegve várta, hogy mit mond a férje. Azt mondta:

— Hitemre és becsületemre mondom: a kik Zsuzsáról beszélnek, egyik sem méltó arra, hogy a nyelvére vegye az ő nevét.

— Nem úgy! Az igazságot akarom tudni!
Az igazságot.

Orlay nem válaszolt.

— Irgalmas isten, — hát igaz volna? A sejtelveim nem hazudtak!

A szék megroppant, amint hatalmas termete beleroskadt. Kínos, hosszú csend következett.

— És te tudtad ezt, mikor feleségül vetted? kérdezte utóbb tompa hangon.

— Mindent tudtam.

— Senki sem mondhatja hát, hogy megcsaltalak!

— Mindent tudtam. Zsuzsa becsületesen megvallotta. Megbocsátottam neki, mert szerettem, — és hűséges, jó feleséget találtam benne.

Simon kirugta maga alul a széket.

— Te megbocsátottál neki, de én nem! Nem fogom neki soha megbocsátani hogy gyalázatot hozott a nevemre.

A hangjának idegen csengése volt, minden szava kalapács ütésként sujtott le Zsuzsára.

— Mit akarsz tenni? kérdezte Orlay idegesen.

— Igazságot! Nézzen a szemembe, ha tud, feleljen a becsületemért!

Zsuzsa lassan fölállott a földről.

Az apja becsületeért feleljen? Oh, — valami fanatikus önzés lakozhatik ezeknek a férfiaknak a lelkében, hogy mindig csak a saját nevöket, a becsületeket féltik.

Egyikük sem kérdi, egyikük sem törődik azzal, hogy mennyit szenvedett ő . . .

Az ezredes megzörgette az ajtó kilincset.

— Nyisd ki! kiáltotta parancsoló hangon.

Az asszony lobogó hajjal futott végig a szobákon. Nem tud most az apja szemébe nézni, nem tud! Kínos zavarában valami rejtekhelyet keresett. Szeretett volna elsülyedni a föld alá, vagy elrepülni a háztetők fölött. Szeretett volna megsemmisülni.

— Nyisd ki! apád keres!

Kétségbeesetten nézett körül . . . Az asztalon Orlay revolvere hevert, Zsuzsa maga vette volt ki az utitáskából, hogy a gyerek kezébe ne kerüljön . . . A szeme most megakadt a fegyveren . . . Ez a halál! A menekülés, a nyugalom! Ha megtenné, akkor egyszerre vége lenne a zaklatásnak, akkor megint szeretnék és elsiratnák, mint jó feleségüket, édes leányukat . . .

Kezébe vette a fegyvert, meg van töltve.

Kezébe vette, aztán eszébe jutott valami, és iszonyodva eldobta.

Boldogtalan, százszorosan boldogtalan, — mily átkozott gondolat fogamzott meg a fejedben! Anya vagy és meg akartad ölni a gyermekedet!

Az izgalom elszédítette. Leült a kerevetre és ölebe tett kézzel várta, hogy mi fog történni. Történjék a minek történnie kell: mindent el fog történni.

Az ajtó előtt álló férfiak megijedtek a baljóslatu csendtől. Simon ezredes nekitámasztotta hatalmas vállát a zárt ajtónak és a gyöngye retesz engedett a nyomásnak. Az ezredes és Orlay izgatottan siettek a szobába.

— Zsuzsa, mi baj? kérdezte Orlay aggódva.

Egy pillantást vetett a halálsápadt, magával tehetetlen asszonyra és a szőnyegen heverő fegyverre. Megragadta a felesége kezét.

— Zsuzsa, mi történt?

— Semmi, mondta Zsuzsa gyöngye hangon. Semmi, csak meg akartam magamat ölni, de aztán eszembe jutott, hogy nem szabad, mert anya vagyok.

Orlay indulatosan ragadta meg a két karját.

— Gyermekem, az istenért, mit beszélsz?

Az asszony bágyadtan támasztotta fejét a férje vállára és panaszosan mondta:

— Nem jó így élni, Sándor. Gyalázatot hoztam a fejetekre és senki sem szeret már . . .

— Zsuzsa, Zsuzsa, — hogy mondhatod ezt?

Az asszony búsan bolintott fejével.

— Tudom, hogy mit beszélek. Egyiktek sem szeret már. Apa addig szeretett csak, míg karonfogva sétáltam vele az utcán és míg az emberek utánunk szóltak: Milyen csinos az ezredes Zsuzsája! Te is csak addig szerettél, Sándor, míg verőfényt és meleget hoztam a házádba... De most, hogy beborult fölöttem az ég, idegenek vagytok hozzám . . . Csak a maga becsületét félti mindegyik, és hogy velem mi lesz, azzal senki sem törődik . . . Így nem jó élni!

Orlay arczát ez egyszerű szavakra lángvörösre festette a szégyen. Eszébe jutott, hogy mit mondott egyszer Zsuzsának, — szeretlek bűnöddel együtt! — és most közel volt hozzá, hogy feláldozza szerelmét hiúságának. Vagy nem is szerelmét, csak jogérzetét. A kit fölmentett a saját lelkiismeretének ítélőszéke előtt, annak nem akarta megbocsátani, hogy a világ mondott fölötte ítéletet. És kik képviselték ezt a világot? Tudtával

csak hárman. Klára asszony, a ki unalmában egyszer felajánlotta neki szerelmét, Osztrovay ur, a kit jólélekkel gyávának tarthatott, és Agáta kisasszony, a kinek valamikor örködni kellett volna Zsuzsa fölött, a kit most az aggszűz erényes megbotrántkozásával tagadott meg... Orlay megszegyenülést és megbánást érzett, és most tudta csak megint, mennyire imádja feleségét, midőn közel volt hozzá, hogy elveszítse.

Egészen megfélekedezett az apósa jelenlétéről.

— Zsuzsám, édes jó Zsuzsám, — nagyot vettem ellened, de meg fogsz bocsátani, mert jobb vagy, nemesebb nálam... Hanem egyben nincs igazad Zsuzsa: én még mindig szerettelek és most is jobban szeretlek az életemnél. Ha meghaltál volna, utánad haltam volna...

Simon ezredes jóformán csak annyit értett meg az egészből, hogy nemsokára nagyapa lesz. Most megint eszébe jutott, a mit Agáta beszélt neki.

— Mégis, — mi igaz a dologban? kérdezte sötét arczczal.

A vejének ez kellett éppen. Hiszen egyre kereste azt az embert, a kivel szemben megvédhetné a feleségét és eddig is talán csak az volt a baja, hogy nem akadt olyanra, a ki helytt állt volna neki.

Most megtalálta azt, a kit keresett. Kevély hangon mondta :

— A feleségem nekem tartozik csak szám-
adással, nekem, a férjének !

— És azzal ne törődjem, hogy a világ szá-
jára jutott ?

— Nagyon jó, hogy a világ szájára jutott,
legalább leszámoltam végleg az ostoba rémmel, a
mely a házamban kísértett... A rém az én hiu-
ságom volt, az én gyáva félelmem a világ ítéleté-
től... Az igazság ez : a leányod szeretett és meg-
csalták, miképpen csak az ártatlanságot lehet meg-
csalni. Megvallott nekem mindent és én nem szün-
tem meg őt szeretni, mert éreztem, hogy a lelke
igy is százszor tisztább és szüziesebb, mint mind-
azoké, a kiket sohasem csaltak meg, mert lelki
romlottságuk megóvta őket attól, hogy könnyen-
hívók legyenek... Ez az igazság. A kit érdekel,
annak elmondhatom, a ki pedig ítéletet mond fö-
löttem, a nélkül, hogy meghallgatott volna, azt jo-
gom van megvetni.

Megfogta Simon kezét és szelidebben foly-
tatta :

— Neked van legkevésbbé jogod hozzá, hogy
pálczáat törj Zsuzsa fölött... Mikor a nőd meg-

halt, vállalkoztál reá, hogy nemcsak atyja, de anyja is lesz a leányodnak. . . Erre képtelen voltál és a te helyzetekben más férfi is képtelen lett volna reá. . . És éppen abban van a te bünöd, hogy olyanra vállalkoztál, a mihez nem volt elegendő erőd. . .

Simon sötét arczczal bámult maga elé. Nem akart már semmit, se lármát, se botrányt, csak az bántotta, hogy Zsuzsája kételkedik a szeretetében. Azt mondta a leányának:

— Nem értek az egészből semmit. Csak azt látom, hogy az urad pártodat fogja. Végre is van olyan gavallér, akár én, és én belenyugszom az ítéletébe. Nem kutatom, hogy mi történt, nincs is hozzá jogom. Nem akarok többet hallani a dologról, — az egyetlen bűnöst úgy sem ölhetném meg másodszor. . . Hanem nem vagy igazságos, Zsuzsa, mikor azt mondod, hogy apád nem szeretett. . .

Az asszony, a ki Orlay vállára támaszkodva nézte atyját, most hirtelen lehajolt és némán megcsókolta Simon kezét. Az ezredes fogva tartotta a kezét. Kissé meg volt indulva. Magához vonta leányát, homlokon csókolta és hogy elérzékenyülését titkolja, halkán morogta:

— Egyenesen állj, Zsuzsa!

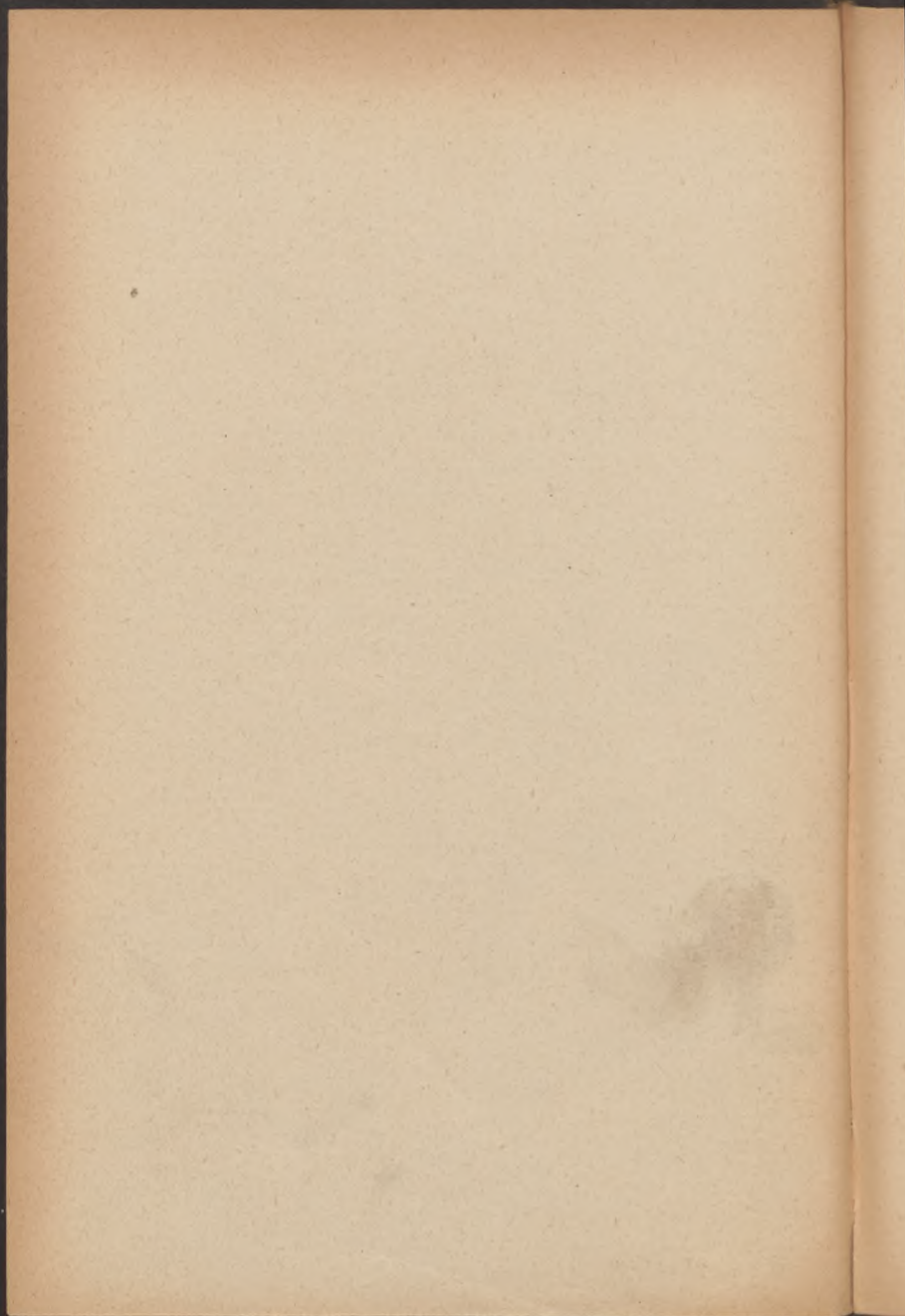
Azzal a sapkája után nyult. Ugy érezte, hogy egyelőre nincs itt ő reá szükség. Mikor az utczára ért, már csak arra gondolt, hogy nemsokára nagyapa lesz.

A házastársak egyedül maradtak. Orlay a felesége szemébe nézett, nem a szerelmes ember lázas gyöngédségével, hanem a férfi tiszta rajongásával, ki az asszonyban először tiszteli gyermeke anyját.

Zsuzsa ereiben pedig, a nagy felindulás után, megint édes, diadalmas életkedvvel pezsgett a vér. Halvány arcza kivirult, szeme boldogan csillogott. Rátette két kezét a férje vállára és megkönnyebülten mondta:

— Mégis jobb élni!

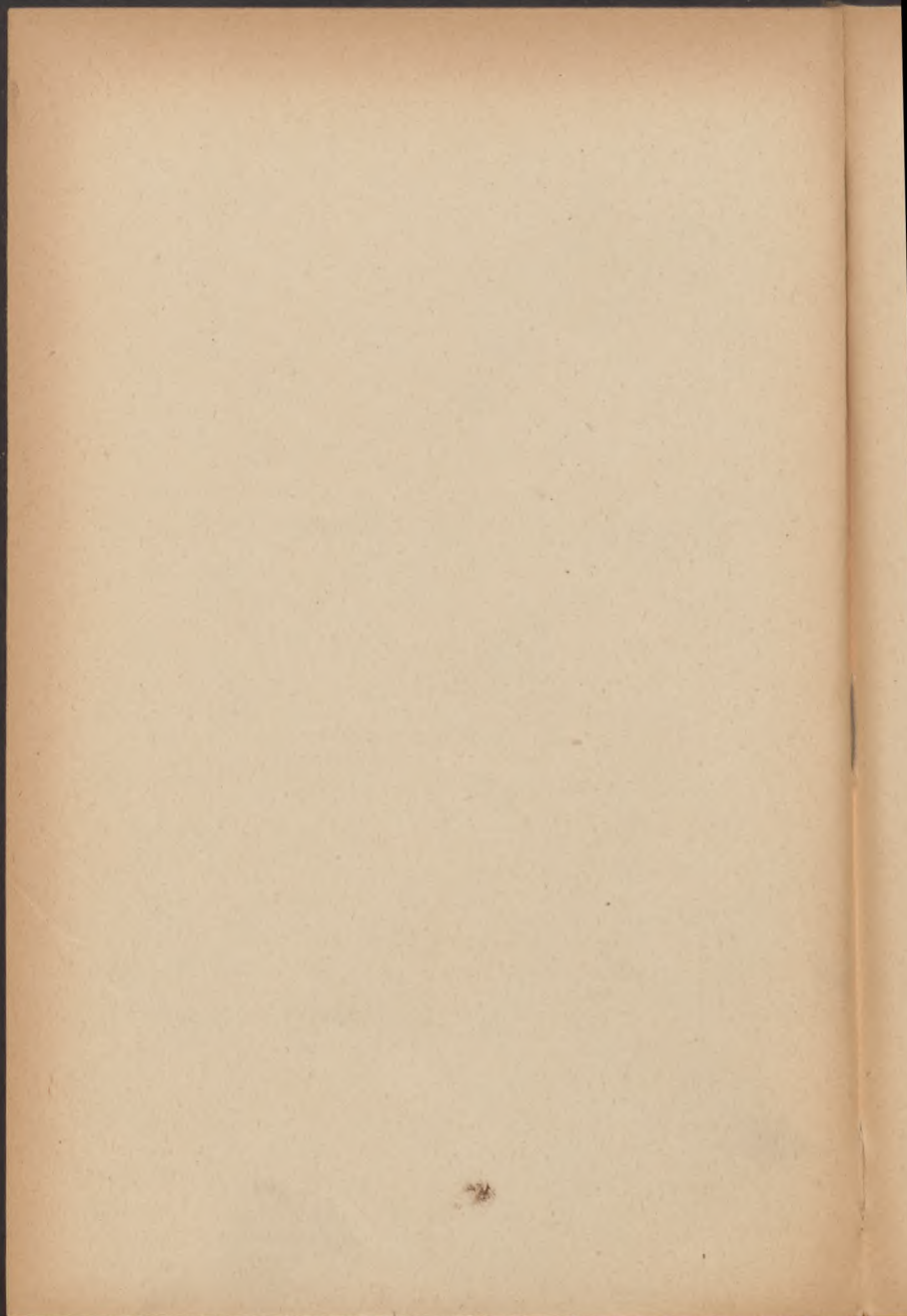
Vége.

Böske, Erzsi, Erzsébet.

Irtá

HERCZEG FERENCZ.

I. Böske.

Az édesanyámat szerettem csak, az édesanyámat és Böskét, más senkit a világon. A mostoha apámtól félttem, — nagy és komor ember volt, — a bátyám iránt mindig félénk tisztelettel viselkedtem. A bátyám, meg a vad czimborái megkergették a csikókat a cselédudvaron, vagy a béresfiukkal házsártoskodtak, de engem gyávának és ostobának tartottak.

Ő vele, Bözsivel, akkor barátkoztam csak meg, mikor a kis nénikém már meghalt torokgyíkban.

A házunkból akkoriban egyszerre nagyon csendes ház lett. Hátul, az udvaron meg az istálló körül, akkor is zajongtak, futkostak a bátyámék, de a tornáczon csak lábujjhegyen mertek sompolyogni. Félték háborgatni a feketeruhás asszonyt, édesanyámat, a ki nesz nélkül járt-kelt az elfüggönyözött szobákban. Korán hajnaltól késő estig

tévelygett a lakásban, elgondolkozva, ideges szórazottságában nyugalmat nem lelve, mint az óra ingája. Mintha örökké keresne valamit vagy valakit. Néha sorra nyitogatta a szekrényeket, a ládákat. Ilyenkor apró ruhákat láttam a kezében és czipőcskéket, azokat rakosgatta, simogatta, azokat meg a nénikém bábuit, ákombákomos irkáit.

Velem nem törődött, — most jobb szerette a halottját valamennyi élőnél, — pedig egyre a sarkában kullogtam. Néha megfogtam a ruháját, vagy megsimogattam a karját, hogy észrevegyen. Ilyenkor közömbösen nézett rám az éjszakai sirástól fáradt szemével, vagy azt mondta:

— Mit akarsz, Jankó? Adjak narancsot?

Kinyitotta a pohárszék narancsos fiókját, hogy válogassak belőle, a mennyt akarok. Pedig nem akartam narancsot, csak féltékeny voltam a nénikémre.

Napjában tizszer is kiküldött Gyurkáékhoz játszani. Nem mentem a fiukhoz, — azok ugyanis csak gorombáskodtak volna velem, — hanem leültem a küszöbre és onnan hallgattam, mint roppan odabenn a padló édesanyám lába alatt.

Ez a sötét nyugalom, a tompa közömbösség elrémitett és emésztett. Ha a borongó keserűség,

mely a házunkat árnyékba borította, könyzáporban olvad fel, nagy megkönnyebbüléssel sirtam volna bele a magam részét.

Egy délután, iskola után, belibbent hozzánk Hartay Bözsi.

Ugy jött, mintha megint játszani jönne a nénikémhez: kurta, fehér szoknyában, pipacsos kalapjával a fején, kis kezén fekete selyemkezttyűt viselt, a nyakán pedig Mária-képet, vékony lánczon. Olyan karcsu és könnyű volt, olyan csinos, mint egy madár, vagy inkább, mint egy cicza. A járása is olyan nesztelen és szerény volt, mint a dorgogó ciczáé, de hizelegni is úgy tudott.

Az édesanyám elboruló arczczal nézte a leánya játszótársát.

— Bözsi! Hát eljöttél?

Bözsi oda simult az anyámhoz, a keztyűs kezét meg a szőke kis arczát hizelegve odadörzsölte az anyám nyakához.

— Eljöttem, néni, suttogta szelid hangján, eljöttem megnézni, mit csinálnak a Mariska szegény babái... Most egészen magukra vannak!

A babák! A Mariska árvái szomoruan ültek a szoba sarkában és meglátszott rajtuk, hogy a hűtelen kis mamájuk elhagyta őket. Négyen voltak:

Elvira kisasszony, — Juczi és Panna, a két parasztbaba és Babette, a fitos-orru párisi, a ki magától állni meg ülni tudott. A parasztabák most szörnyen bolyhosak voltak, a kisasszonybaba a menyasszonyi ruháját viselte, de czipő nem volt a lábán, a szegény Babette pedig, akit nénikém legjobban becézett, egy ingben szégyenkezett.

Böcsi leült az ablakfülkébe és ügyesen öltöztette, fésülte a négy árvát. A mint egymás után a térdére vette őket, az ember azt hihette, hogy a mostoha mama gráciájából átömlik valami a babák lószórtagjaiba is, mert merevségük engedni kezdett és oly ügyesen bókoltak és mozgatták a karjukat, mint a jónevelésű kis leányok. Mikor aztán gyöngéden homlokon csókolta őket, mint Mariska szokta lefekvés előtt, az a némaságában félelmetes keserűség, mit még egyre a szobában éreztem, zokogó hangot adott és könnyárban olvadt szét.

Az édesanyám sirt, hevesen és hosszan, mintha most sirna először életében és egy hosszú mulasztást akarna helyrehozni. Én előtte ültem a szőnyegen és vele sirtam, Böcsi pedig megszeppenve simult édesanyámhoz és könnyes szemmel nézett hol reá, hol reám.

Mikor haza készült, édesanyám azt mondta:

— Gyere el máskor is, Bözsi... el kell jönnöd, mert most te vagy a babáink mostohája... Hanem az egyik babát vidd el magaddal, emlékül Mariskától...

A leány egy ösztönszerű mozdulatot tett Babette felé, majd szerényen suttozta:

— A melyiket a jó néni keze akarja...

Aztán megcsókolta az édesanyám kezét, könnyű mosolylyal felém bólintott, — a mi arcomba kergette a szégyenpirt, — és Babette-el a karján elment, nesztelen, ringó léptekkel, mint egy fényesszőrű kis macska.

A másik két babát, Juczit és Pannát, a néni-kém születésnapján kapta a Bözsi. Emlékszem: délután kimentem az édesanyámmal a temetőbe, én egy nehéz, nagy koszorút vittem a vállamon, csupa gyöngyvirágból. A templom előtt találkoztunk a Bözsivel, a ki éppen az iskolából jött és engedelmet kért az anyámtól, hogy velünk tart-hasson. Mikor a kriptára tettük a virágokat, busan mondta:

— Ma van a szegény Mariska születésnapja és én nem hoztam neki semmit!

Majd eszébe jutott valami. A zsebében volt

egy csomó citromos bonbon, mit a plebános adott neki a hittani órán. (Őt mindenki kényeztette). A bonbonokat kétfelé osztotta, a kisebbik felét megtartotta magának, a nagyobbikat pedig odahintette a sirra, mintha virágokat szórna reá.

A temetőből eljött hozzánk és mi hárman, a menyasszony-babával lakodalmat játszottunk. Ugy volt, hogy én leszek a baba vőlegénye. Bözsi pedig össze fog bennünket adni.

— Nem lesz jobb, ha én leszek a maga menyasszonya? kérdezte szerényen.

— Persze, hogy jobb lesz... És a baba lesz a pap... De a baba nem tud papolni!

— Hát akkor én leszek a baba vőlegénye és maga lesz a pap.

Sehogysen akarta, hogy a babával össze kerüljek. Azt hiszem, egy kicsit féltékenykedett a babára.

Aztán meghívta a Jucit és Pannát is a lakodalomra és ebédet főzött. Egy kis vizes cseresznyepálinkába citromos bonbonokat tett, meg narancshéjat meg kalácsmorzsát, ezt jól összekavarta és föltálalta nekem. Azt se tudtam, hogy megegyem-e, vagy megigyam, de lenyeltem.

Mikor Bözsi elbucsuzott tőlünk, az édesanyám odaadta neki Pannát.

— Cserébe a citromos bonbonokért!

Böksi szabadkozott.

— Nem, édes néni... Nem akarom az ikreket elválasztani, Pannát és Juczit...

— Hát vidd el mind a kettőt!

A leány halk kiáltással csókolta meg az édesanyám ruháját, aztán a két babával a karján kisurrant a szobából.

Elvira most már egyedül ült a szoba sarkában, mereven, haragosvörös arczczal és akkora nagy szemeket meresztve, mintha unalmában vagy boszúságában mindjárt sirva fakadna.

Egyszer megint magától jött hozzánk Böske. Egy parányi pár selyemharisnyát hozott, mit Elvirának, a menyasszonybabának kötött. (Elvira régi harisnyája már igazán rossz volt.) Édesanyám kissé elmosolyodott és az ölébe vonta a kis leányt.

— Igen, Bözsím, ravasz kis Bözsím, neked adom a menyasszonybabát...

Böske arcza lángvörös lett, nem is tudott hamarjában köszönetet mondani, csak oda simult az anyámhoz, a finom kis macskakarmaival pedig hizelegve, kérlelve ölelte körül a nyakát.

Alkonyatkor én vittem Böksi után a nagy bábut. Folyton szemmel tartott és gyakran mondta:

— Vigyázzon ám! El ne ejtse, kérem!

A templom előtt nagy, fekete kutyával találkoztunk. Bözsi azt kérdezte tőlem, hogy nem-e veszett a kutya? Arra mind a ketten megszeppenünk és futni kezdtünk, de Bözsi akkor is reám szólt, hogy vigyázzak...

Egypár nap mulva, vagy talán egypár hét mulva, eszembe jutott megkérdezni édesanyámtól, hogy miért nem jár többet hozzánk Hartay Bözsi?

Édesanyám mosolygott.

— Nem fog már eljönni...

Édesanyámnak igaza volt. Bözsi sokáig nem jött el hozzánk, miután elvitte a babáinkat.

II. Erzsi.

Midőn mint ujdonsült jogász először mentem haza a szülővárosomba, a pályaudvaron fogadott az édesanyám és még *valaki*.

Ez a *valaki* talpig fehérben volt, fehér ruhában, nagykarimájú bébékalappal, fehér ernyővel a kezében. A fehér csipkefelhő pedig arra való volt, hogy érvényre emelje az övbe tűzött rózsza és a kalap alatt mosolygó keskeny leányarcz egyenletes, gyöngé rózsaszínét, a szűzies virulás színét. Mikor a hízeglő, alázatos szem reám pillantott a kalap alól, tüstént megneveztem a gazdáját.

— Bözsi!

— Nem Bözsi, hanem Erzsi nagysád! utasított rendre az édesanyám.

— Jankónak csak Erzsi, suttogta a leány. Azzal felém nyujtotta a kezét, a melynek melegét a keztyűn is átéreztem.

Az édes anyámmal kocsira szálltunk és Bözsi-Erzszi azt mondta:

— Láttam a fiatal urat, most megyek a kertünkbe...

A kertjük ott volt valahol a pályaudvar mellett. Kezelt csókolt az anyámnak, egy pillanatra az arcát mosolyogva odaszoritotta az anyám vállához, aztán könnyű macskalépteivel távozott.

— Bájos gyermek! mondta az édesanyám elragadtatással. Aztán megszólalt benne az anyai büszkeség.

— Hohó, Jankó, nem is képzeled, hegy bókolknak most előttem a leányok, a mióta tudják, hogy ekkora nagy jogászfiam van... Erzszi kisasszony is alighanem azért jár hozzám, — majd mindennap nálam van... Sokat beszél rólad, majd mindig rólad beszél... Meg kell engedni: édes, jó, okos gyermek... Ugy segít a kezem mellett, mintha a tulajdon leányom volna...

Hanem Erzszi nem jött el másnap hozzánk, csak harmadnapon állt meg az ablakunk alatt. Egy csomó pompás rózsza volt a kezében, az édesanyámnak hozta. Mikor már odaadta, visszakolodult egy fehér kis bimbót, azt meg odanyujtotta nekem.

— Kell?

Hogy kell-e! Az édesanyám beszólította és ott tartotta vacsorára. Teánál a mostoha bátyám, aki pedig meglehetősen zárkozott ember volt és jobb szeretett az uri czimboráival kártyázni, mint velünk teázni, szintén átjött hozzánk. Erzsi nem igen törődött vele, csak az édesanyám körül forgolódott. Ugy ismerte a járást a pohárszék és a konyha körül, mintha ő volna a házi-kisasszony.

— Nagyon elkényeztetsz, gyermek! mondta az édesanyám.

Erzsi, mikor már mindenki megkapta a maga csészéjét, egy zsámolyra telepedett az édesanyám lábához és éjfélig ott maradt ülve, némán, mosolyogva, félig lehunytt szemmel, arczával simogatva az anyám kezét.

Mikor hazakísértem a holdvilágos utcán, szomorúnak látszott.

— Mi baja, Erzsi?

— Nincs bajom... De mindig szomorít valami, ha maguktól elmegyek... Talán az, hogy nekem nincs édesanyám...

Aztán csendes rajongással mondta:

— Lássa, Jankó, maga sem tudja ám, hogy

milyen asszony az édesanyja... Mindenki szereti szereti, — az asszonyok, a leányok, a kik ismerik, mind tűzbe mennének érte...

Egypár nap múlva majális volt az akácokban. Az édesanyám kijelentette, hogy ő is ott lesz azon a majálison. (Alkalmasint az én első sikeremben akart gyönyörködni). Erzsit természetesen magunkkal vittük. A mostoha bátyám, — aki újabb időben különben is fölötté gyöngéden viselkedett az édesanyám iránt, — udvariasan a rendelkezésünkre bocsájtotta kocsiját. Elegáns kocsija volt, libériás inassal; Gyurka különben is ur volt, mert az édes atyja után nagy vagyon maradt reá. Az én apám szegény ember volt.

Erzsi elragadó csinos és ennivaló kedves volt. Eleintén alig mertem hozzá közeledni, — a megyei urak és a huszárok elállották az utamat, — a második négyes előtt ő maga intett oda legyezőjével.

- Jankó, hát nem is akar velem táncolni?
- Hiszen annyi a tánczosa!
- A második négyest akarja?
- Hogy akarom-e?
- Hát a csárdást?
- Azt is! Mindent!

— Adja ide a karját!

Azt hiszem, ha a fiatal urak meghallották volna ezt a párbeszédet, meggyilkoltak volna. Talán a mi Gyurkánk is, a ki öt percczel előbb kérte a négyest, és kosarat kapott. Nem is tánczolt többet egy tapodtat sem, hanem összefont karokkal állt a tánczhely közepén és keresett magának egy huszárt, a kibe fáklyafény mellett beleköthetne.

Erzsi a csárdásnál azt mondta:

— Édes Jankó, ha egy kicsit szeret, tegyen meg nekem egyet... Kérje meg a mamát, hogy menjünk gyalog háza és ne kocsin... Hiszen a mama megtesz magának mindent... Az éj oly szép!

Gyanakodóvá lettem.

— És — kivel akar menni?

Rám nézett, mosolyogva, édesen, kicsit csintalan szemmel.

— Csacsi! sottogta alig hallhatóan.

A cigány éppen a tolnai lakodalmat huzta. A tánczolók úgy forogtak-rezegtek egy helyben, mint egy beszédes fűzfabokor, melyen a jókedv orkánja tombol végig.

Minden úgy lett, a hogy Erzsi akarta. Gyurka

dühösen csapott a szürkéi közé és a sujtásos inasával elvágatott az éjben, mi meg a többiekkel gyalogoltunk. Hátral a mamák, elöl a fiatalok, legelöl mi ketten, Erzsi meg én.

Nem ittam egy csepp bort egész este és soha életemben nem voltam oly részeg, mint ez este. Óriás nyárfák alatt mentünk. A rét fehér volt a holdvilágtól, a szemhatár ezüstös ködbe olvadt.

Mikor már a városba értünk, Erzsi, a kinek a keze oly könnyen pihent a karomon, mint egy fátýoldarab, búsan mondta:

— Holnapután Herkulesfürdőre megyünk . . . Nem szívesen megyek . . . Kinek fog akkor udvarolni?

— Én? Erzsi! Senkinek!

— Komolyan senkinek?

— Esküszöm!

Halkan nevetett.

— Már azt is eltanulta? És ugyan mire esküszik?

Mondom: nagyon részeg voltam. Vakmerően mondtam:

— Arra a csókra, a mit adni fog . . .

Meghökkent és levette a kezét a karomról.

Azt hittem, hogy halálosan megsértettem, mikor halkan, alig hallhatóan mondta:

— Ugy szeretem, mint a testvéremet . . . Miért ne csókoljam meg?

Az ajkával könnyen megérintette a homlokomat, annyit éreztem, mintha egy virágszirom esnék az arczomba.

— Itt jön az édesmama!

Harmadnapra fürdőbe utazott az apjával. Négy hétre bucsúztunk el.

A mostoha bátyám egypár napig kedvetlenül járt-kelt a házban, aztán csomagoltatott és azt mondta, hogy Budapestre megy, új lószerszámot venni. A fővárosból talán valami fürdőbe is rándul, — utközben majd meggondolja magát, hogy melyikbe.

Négy hét elmúlt. Gyurka egy este betoppant hozzánk és udvariasan kezét csókolt édes anyámnak. Engem meg is csókolt, talán először életében.

— Honnan jössz, Gyurka?

— Herkules-fürdőről.

— Mit csinálnak Erzsiék?

— Együtt jöttünk haza.

Jó ideig hallgatott, egyszerre azt mondta az édesanyámnak:

— Mama, eljegyeztem magamat Hartay Erzsivel . . .

Az anyám néma meglepetéssel nézett reá. Gyurka is meg volt indulva, a hangja remegett, mikor azt mondta: — Régóta szeretjük már egymást!

Aztán elment. Én némán, elálló lélegzettel, félelmetesen lüktető szívvel ültem a helyemen. Ugy éreztem, hogy most mindjárt reám szakad az égbolt, az egész mindenséget pedig elnyeli a sötétség.

Az édesanyám mosolyogva tette kezét a vállamra.

— Nagyon szerelmes vagy? Se baj! Ilyen szerelmesnek még sokszor akarlak látni!

Nem emlékszem már tisztán, hogy mennyit aludtam az éjjel, — azt hiszem, nagyon keveset. Hajnalban már ott ólálkodtam az Erzsiek kertje körül, mikor pedig harmatos bokrok közt megvilant Erzsi fehér ruhája, kinyitottam a rácsos kaput. Egy nagyon szép és nagyon férfias beszédet készítettem magamnak, mikor azonban szemben állottam vele, csak ennyit tudtam mondani:

— Erzsi!

Mosolyogva fogott velem kezét . . . A tér-

deim remegtek a felindulástól, le kellett ülnöm a kerti padra. Ő ott állott előttem, a fölkelő napban, jókora rózsabokrétát tartott a kezében.

— Mi baja, Jankó?

— Erzsi, fuldokoltam, mit csinált velem?

Csodálkozva mért végig, a szemében valami malicziózus szikra villogott. Az arcához emelte a rózsáit és miközben halk hangon beszélt hozzám, bűnbánóan, szinte alázatosan nézett a szemembe. Közbe tegezett, a mit pedig gyermekkorában nem tett...

— Jankó, édes Jankóm, hát legyen eszed! Csak nem vagy komolyan szerelmes belém? Jankó, szegény Jankóm, hiszen egy egész évvel idősebb vagyok nálad... Vagy két évvel vagyok idősebb nálad, mert egyet mindig letagadtam... Mire te férfi leszel, én már öreg asszony leszek... Nekem férjhez kell mennem, nincs egyéb hátra, — előttem meg nyitva áll az egész világ...

— Erzsi, én magát nagyon szeretem! zokogott föl bennem a keserűség.

— Gyermek!

A hüvös kezével végigsimitott a fejemen, most már jóakaró hangon, bizonyos anyai fölény-nyel beszélt hozzám. Azt tudott velem csinálni, a

mit akart. A fölényes hangjával imponált, nagyon boldogtalannak, de egyszersmind nagyon izléstelennek találtam magamat. Egyszerre érezni kezdtem, hogy igazán tacskozó vagyok még és saját vakmerőségem, a melylyel reá mertem vetni a szememet erre az okos, nagy leányra, arczomba kergette a szégyen pirját.

Haza mentem, a rózsákat magammal vittem. A rózsákat az édesanyámnak küldte, csak egy piros bimbót küldött a vőlegényének. Egy fehérét ő maga tűzött a kabátomra.

A vakációom véget ért és én visszatértem az egyetemre. Jó sokáig nem jártam a hazámban, még a mostoha bátyám lakodalmára se mentem el, bármennyire hívtak is. Az édesanyám leveleiben bőségesen beszámolt nekem a lakodalomról és a fiatal pár egyéb viselt dolgairól is. Tudtam, hogy megvették a Szirmaykastélyt és hogy nagy házat visznek.

— Gyurka gyakran látogat el hozzám, — írta egy ízben az édesanyám, — de Erzsit csak ritkán látom. Nem is csodálom, egy ilyen fiatal menyecskének mindig sok a dolga. Már három hete, hogy nem láttam . . .

Én egy cseppet sem csodálkoztam ezen.

Ismertem már az Erzsi szokását. Ha valami megtetszett neki a házunkban eljött hozzánk, addig settenkedett, dormogott körülöttünk, bolondított bennünket, míg odaajándékoztuk neki a mit akart.

Akkor aztán nem jött el többet.

III. Erzsébet.

I.

Édes, jó anyám!

Tegnap leveléből, a melyben *nagyságos Jankó*-jának szólít, látom, hogy már értesült a kinevezésemről. Igen, kineveztek királyi tanácsossá! Mint józanfejű ember nem adok sokat az ilyen czafrangra, de hazudnám is, ha azt mondanám, hogy megvetem az új czimet. Harminczöt éves korában az ember már elfárad egy kicsit a hivatalos lajtorján és a legmagasabb helyről érkező elismerést bátorítás-számba veszi.

Kevésbé fontos, de nem kevésbé érdekes hír, hogy Gyurkáék Budapestre költöztek. Képzeld! Tegnapelőtt, — éppen a tanácsosi bankett következményeit aludtam ki, — levelet kaptam Erzsitől, vagy mint most írja a nevét: Erzsébet asszonytól. Nagyon szeretetreméltóan írt, gratulált a nagyságos czimhez és meginvitált a szerdai jour-jaira.

Őszintén szólva csodálkoztam a meghíváson. Tudom, hogy Erzsiék sora rosszra fordult, a mióta sovány esztendők járnak a gazdaságukra és a mióta Gyurkából nagy kártyás lett és ezért különösnek is találom, hogy a drága Budapesten házat akarnak vinni. Bevallom különben, hogy Erzsébet asszony levelének az elolvasása után elsőnek is azt kérdeztem magamtól: Vajjon mit akarhat tőlem ez az asszony? Biztosra veszem, hogy akar valamit. Nem vagyok még tisztában magammal, hogy menjek-e vagy nem. Igaz, hogy oly kedvesen, oly melegen és sürgetve irt, hogy nagy udvariatlanság volna tőlem, ha egyszerűen ignorálnám. Szeretném tudni, mi édesanyám véleménye ebben a dologban? Maradtam stb. *Jankó.*

U. i. Szerencse, hogy a királyi tanácsosság csak czim. Ha ő felségének eszébe jutna, hogy egyszer igazán kikérje a tanácsomat valami dologban, alkalmasint azt kellene mondanom: Felség, majd megkérdezzük az édesanyámat.

II.

Kedves, jó anyám!

A mult héten ott jártam Gyurkáéknál. Elegáns lakást tartanak. Azt hittem, nagy társaságot

találok majd együtt, meglepetésemre az asszony egyedül fogadott. Pongyolában volt, igaz, hogy csipkés selyempongyolában. Csodálatos, hogy abban az asszonyban milyen kevés kárt tett az idő!

Erzsébet nagyon örült a látogatásomnak, gyerek módjára örült, és én azt hiszem, hogy öröme őszinte volt. Kedvesnek találta, hogy nem vártam meg a jourt, hanem megleptem őket családi körükben. (Félreértés volt a dologban. Én azal mentem oda, hogy jour-ra megyek, mivel az asszony, tévedésből, csütörtök helyett szerdát írt a levelében.)

Gyurka nem volt odahaza, — a kaszinóban vacsorázott, — és én egész estén át kedvem szerint pletykázhattam az asszonyokkal. Majdnem éjfélig marasztaltak. Meg kell engedni Erzsébetnek: az ember jól ézi magát nála. Sok művészi izléssel és nagy kényelemmel rendezte be a lakását, a konyhája pompás, a cselédsége példásan van idomítva. Ha az ember élete felét vendéglőkben tölti, mint jó magam, meg tudja becsülni az ilyen előnyöket.

Most már azt is sejtem *mit akar* tőlem Erzsébet. Gyurka keveset van velük és ők, szegények, ugyancsak unják magukat a fővárosban.

Szükségük van valakire, a ki elkíséri őket a színházba, hangversenyre, sétahelyre. És én szívesen vállalkozom a cicisbeo szerepére. Ez végre is kétoldalu szerződés, melynél mindegyik fél nyer. Van benne egy csepp önzés mind a két fél részéről, de társadalmi szempontból is jogosult önzés. Erzsévet végre is olyan előkelő asszony, hogy az ember — már hiuságból is — szívesen mutatkozik vele bárhol, a mellett igen okos asszony, a ki mindenhez tud szólni és — na jókedvében van — elragadóan kedves. Mi több, kell nekem? Éppen most kaptam tőle levelet, hogy jöjjen vacsorára. Lesz parasztos túrós csusza, — ennyi idő alatt nem felejtette el a kedves ételemet. Hanem most már elég is lesz a pletykából. Maradtam stb.

Jankó.

U. i. Édesanyám nagyon elcsodálkoznék, ha látná, hogy Lizából, a Gyurka leányából, milyen nagy kisasszony lett már. Az én számításom szerint alig lehet több tizenhat-tizenhétnél, de olyan erős és nagy, mint egy husz éves leány. Nagyon hasonlít az édesanyjára, különösen a szeme meg a járása. Csak valamivel nagyobb. Mindenki testvéreknek nézi őket.

III.

Kedves anyám!

Utolsó levelében volt egy tréfás kérdés, a melyből azonban kiéreztem a komoly élt. Azt kérdezte tőlem, hogy nem-e udvarlok Erzsébet asszonynak? Nos, képzelje el, [édes-anyám, hogy előtte állok, erősen a szemébe nézek és pirulás és habozás nélkül mondom: Nem! Most már elhiszi, hogy nem? Nem olyan asszony Erzsébet, a ki udvaroltatna magának. Józan, okos és tiszta, — ugyancsak rosszul járna, a ki előtte holmi léhaságokkal hozakodnék elő.

Ha ilyesmi volna köztünk, nem is akarna erőnek erejével megházasítani. Képzelje, édesanyám szövetségesre talált Erzsébetben, — ő is főköttő alá akar hozni.

Mikor először szóba hozta előttem a házasságot, a szemébe nevettem. Hogy én már tul vagyok azokon az éveken...

Azt mondta, a férfi annyi idős, a mennyinek látszani tud. Maga (már mint én!) ez idő szerint harmincz éves. Nem is okos dolog, ha az ember gyerekésszel nőszül. (Azt hiszem, ez a vágás Gyurkának szólt.)

Elmondtam, hogy édesanyám ujévtől kezdve

velem fog lakni Budapesten és hogy nem szeretném, ha valami kotnyeles kis asszonyka ki akarná nézni a házamból. (Azt ugyis hiába akarná.)

Maga, ugylátszik, nem tudja, hogy összes tulajdonságai közül az édesanyja a legszeretetre-méltóbb tulajdonsága? kérdezte Erzsébet asszony. Az édesanyja a hozománya, a mi minden okos leány szemében jó pártivá teszi. . .

Nem mondom el a többit, de úgy vettem észre, hogy Erzsébet asszony ugyancsak ismeri édesanyámat.

Mialatt ilyenekről beszélgetünk, Liza rendesen ott ül a zsámolyon, az édesanyja lábánál és épp úgy hizeleg neki, simogatja a kezét és csókolja, mint Erzsébet asszony szokta Erzsi-korában.

A szép sógornő különben egész komolyan nekilátott, hogy engem fökötő alá hozzon. Jó ideig nem tudtam hozzájuk menni, hogy egy-két csinos leányt ne találjak ott vendégségben. A Liza barátnőit. Erzsébet aztán elmondta beszédközben, hogy az egyik ennyi hozományra számíthat, a másik meg ennyire . . . Végre sejteni kezdtem, hogy ezeket a bemutatókat az én kedvemért rendezik és egy hétre kimaradtam a hazukból. A finom Er-

zsébet azonnal megértett és a legközelebbi meghívójában hangsúlyozta, hogy *egyedül* fogom őket találni. Most megint jóbarátok vagyunk. Tudom ugyan, hogy Erzsébet az én érdekemet akarta ezzel szolgálni, de még ilyen alakjában is visszaszítónak találom a divatos férjvadászatot.

Most hivatalba kell mennem. Maradtam stb.

Jankó.

IV.

Édes jó anyám!

Liza ma megindultan és boldogan mutatta nekem azt a kedves, szép levelet, mit édesanyámtól kapott. Meg is érdemelte a levelet, mert tanu vagyok reá, hogy az egész nagy szőnyeget az utolsó öltésig maga himezte. Hetek óta már beszélni se lehetett vele, egy párszor a színházból is elmaradt, — a hová pedig nagyon szeret járni! — csakhogy a szőnyeg még elkészüljön az édesanyám nevenapjára. Sietnem kell az írással, mert kikocsizunk a városligetbe stb.

Jankó.

V.

Kedves, jó anyám!

A mennyire emlékeim visszanyulnak a multba mindig önben ismertem legjobb barátomat és ta-

nácsadómat és midőn most, meglett férfi létemre, egy életbevágó kérdésben kell határoznom, első gondolatom megint az volt, hogy édes szülőmhöz fordulok tanácsért.

Kedves anyám! Arról van szó, hogy feleségül vegyem-e Lizát. Igaz, hogy mi ketten, Liza és én, már bevallottuk egymásnak szerelmünket, — Erzsébet asszony határozott kívánságára, azonban csak úgy jegyezhetjük el egymást, ha édesanyám is kívánja.

Anyám nem ismeri Lizát, de ismerem én. Ő reá nagyon illik a példaszó: *Nézd meg az anyját, és vedd el a lányát.* Szép, okos, nagyon okos, szerény, házias, takarékos, mint az anyja, igazi feleségnek való, mint az anyja.

Talán csodálkozni fog hirtelen elhatározáson, de ez elhatározás már régóta fogamzott meg bennem. Akkor, mikor Liza az apjával egyszer színház után nálam teázott. Erzsébet asszony nem jöhetett velünk és mikor hazamenet elhaladtunk a házam előtt, Liza nagy kedvet kapott megnézni a lakásomat.

Nagyon különös érzés az, mikor egy szép, tiszta leány ruhájának illata vegyül bele legénylakásunk dohány- és bőrszagába! Ott járt-kelt a

butoraim közt, kíváncsian megbámulta a képeimet, a könyveimet, egy pár csipősséget mondott az inasomnak a hanyag porolás miatt, aztán elkészítette a teáinkat, és letelepedett a hintaszékembe.

Nagyon különösen éreztem magamat, mikor félig tréfásan, félig komolyan azt mondtam neki:

— Jó volna nekem, ha minden este itt ülne!

Meghökkenve nézett reám, jó sokára lángvörös arczczal, lesütött szemmel suttocta:

— Kettőnkön áll!

Az édesatyja nevetett és azt mondta nekem:

— Ha parancsolod, mindjárt itt is hagyom neked.

(Gyurkának néha igen léha ötletei vannak.)

Azután nem történt semmi. Egyszer valami estély után azt mondtam neki:

— Liza, ha egy kicsit szeret, ne tánczoljon annyit Dezsényi urral.

Dezsényi urat ki nem állhattam az illetlen bizalmaskodásai miatt. Liza azt mondta:

— Nem tánczolk vele többet. Ha akarja, mással sem. Ha akarja, egyáltalán nem tánczolk többet.

Oly alázatosan mondta, hogy szinte megin-

dultam. Jó ideig nem történt semmi. De ha náluk voltam, mindig olyan különösen nézett reám. Hizelegve, alázatosan, fájdalmasan. Mintha valami néma kérdést ismételné magában minduntalan, mintha valamit várna tőlem. Mintha azt mondaná:

— Jó vagyok így? Vagy nem kellek így? Mit tegyek, hogy tessen neked? Szólj, parancsolj — engedelmeskedni fogok. . .

Egy nap az anyja szóba hozta előttem Lizát. Ez az asszony mindent lát, mindent tud és mindent hall. Azt mondta:

— Hallja, Jankó, nem engedem elbolondítani a kis leányomat! Mit bántja? Nem magának való az ilyen szegény leány!

Most már beszélnem kellett és én beszéltem is.

Édes jó anyám! Most már mindent tud. Még csak ennyit:

Erzsébet asszony függővé tette a beleegyezését az anyám beleegyezésétől, de meg attól is, hogy édesanyám velünk fog lakni.

— Mert mondja a jövődöbéli anyósom, — nem merlek titeket egymásra bízni, nagyon elkényeztetnétek egymást. Kell a házba egy okos asszony, a ki kordában tart titeket.

Édes anyám, nagyon kérem, írjon Lizának olyan kedves, szép levelet, a minőt csak ön tud írni, hogy végre megtarthassuk az eljegyzést. Maradtam stb.

Jankó.

VI.

E levélre a következő válasz érkezett:

Jó Jankóm!

Most már tudom, hogy *mit akart* Böske megint tőlünk. Megtetszettél neki és téged akart. El is vitt már. Ezuttal azonban nem fog elmaradni a házunktól, mint eddig szokta, — egy igazi anyóstól ez nem telik ki. Tudom különben, hogy ebből a fajtából jó asszonyok kerülnek ki, azért a hét végén személyesen hozom nektek az áldásomat. Maradtam stb.

szerető anyád.

Mikszáth Kálmán

legujabb munkája

Galamb a kalitkában.

Kiss, Lének és Mühlbeck rajzival.

A „Galamb a kalitkában” Mikszáth Kálmánnak a legujabb munkája. Humorisztikus elbeszélés, tulajdonképen azonban — a mint a szerző is mondja — két komoly történet. „Egyenként komoly mindkettő, de összevéve a kettő, komikus hatást gyakorol.” Többet, azt hiszszük, fölösleges mondanunk ez elbeszélésről, hiszen Mikszáth Kálmán írta. Irodalmi eseményt képez, valahányszor Mikszáthnak egy új könyve jelenik meg s a „Galamb a kalitkában” egyik legszebb munkája, egyik legbájosabb, legkedvesebb, legvonzóbb hosszabb elbeszélése.

Ara füzve 2 frt. Diszkrétésben 3 frt.

Vig és komoly magánjelenetek gyűjteménye.

Egy-egy füzet ára 15 kr.

Az eddig megjelent füzetek tartalma:

1. füzet: **A kakasülön.** Vig monolog. Irta: *Gabányi.*
- *2. füzet: **A szórakozott kisasszony.** Vig monolog. *Charles Monselet* után. Irta: *Gabányi.*
3. füzet: **Desperat ur.** Vig monolog. *Jules de Marthold* után. Irta: *Gabányi.*
4. füzet: **Az élet.** *Grenet Dancourt* után szabadon fordította: *Szentpéteri.*
5. füzet: **Filippó.** Vig monolog. Irta: *Gabányi.*
6. füzet: **Szeretem a nőket.** Vig monolog. Irta: *Georges Lorin.* Fordította *Szentpéteri.*
- *7. füzet: **A levél.** Vig monolog. Irta: *Gabányi.*
8. füzet: **A légy.** Vig monolog. *Emile Guillard* után. Fordította: *Hevesi József.*
9. füzet: **Az öreg tánczmester.** Trágikomédia. Irta: *Csikó G.*
10. füzet: **Lóco.** Vig monolog. Irta: *Gaal M.*
11. füzet: **Egy baleset.** Dialog. Irta: *Gabányi.*
12. füzet: **A kék harisnyás.** Tréfa. Irta: *Radó Antal.*
13. füzet: **A kómikus.** Magánjelenet. Irta: *Kürthi Emil.*
14. füzet: **Az orr.** Vig monolog. Irta: *Peterdi S.*
15. füzet: **A hajótörés.** Komoly monolog. Irta: *Coppée.* Fordította: *Gabányi.*
16. füzet: **Gábor mester.** Komoly monolog. Irta: *Lenkei H.*
17. füzet: **A Rákok.** Fordította: *Ujváry,* és *Udvarias ember.* Fordította: *Szilágy.*
18. füzet: **Fekete frakkban.** Irta: *Dreyfuss.* Ford.: *Kuliffay Ede.*
19. füzet: **Buzogány Sebestyén.** Rózsatolvaj. Irta: *Pósa Lajos.*
20. füzet: **Az új lakó.** Irta: *Gabányi.*
21. füzet: **A fogadás.** Irta: *Hangay Oktáv.*
- *22. füzet: **Bál után.** Monolog. Irta: *Szécsi Ferenéz.*
23. füzet: **A függöny.** Monolog. Irta: *Eugène Verconsin.*
24. füzet: **Hazaérkezés.** Monolog. Irta: *Kortambert R.*
25. füzet: **Az irodában.** Monolog. Irta: *Porcsolt K.*
26. füzet: **A monolog ellen.** Monolog. Irta: *Abrányi E.*
- *27. füzet: **Az anya.** Monolog. Irta: *Gabányi.*

SINGER és WOLFNER KIADÁSAI, BUDAPEST.

23. füzet: Egy kedves ember. A bánya-szerencsétlenség. Irta: *Gabányi*.
29. füzet: Teljes végeladás. Saphir után szabadon fordította: *Hangay Ocláv*.
30. füzet: A ki mer az nyer. Jelenet. Irta: *Murai K.*
31. füzet: A mama. Vigjáték két jelenésben. Irta: *Murai Károly*.
32. füzet: Az író utolsó forintja. Irta: *Molnár György*.
33. füzet: A revolver. Jelenet. Irta: *Murai Károly*.
34. füzet: A váratlan fordulat. Jelenet. Irta: *Murai Károly*.
35. füzet: Excelsior! vagy a szív és öntudat harcza. Irta: *Molnár György*.
36. füzet: Jer ide. Irta: *Gabányi*. — A „Jer ide“ nem monolog hanem drámai gyakorlatok s azért vettük fel ezt a gyűjteményünkbe, mert azok, a kik szavalni szeretnek s szavalni szoktak, nagy hasznát vehetik e füzetkének.
37. füzet: A tolvaj. Monolog. Irta: *Gabányi*.
38. füzet: Legénybucsu. Magánjelenet. Irta: *Szécsi F.*
39. füzet: Hypnotizmus. Párjelenet. Irta: *Gabányi*.
40. füzet: Oh azok a nők! Vig magánjelenet uraknak. Irta: *Ilosvai Hugó*.
- *41. füzet: Oh ezek a férfiak! Vig magánjelenet, hölgyeknek. Irta: *Ilosvai Hugó*.
42. füzet: A színész. Monolog. Irta: *Thury Zoltán*.
43. füzet: Leánykérés előtt. Monolog. Irta: *Tábori R.*
44. füzet: Egy ideges ember. Monolog. Irta: *Gabányi*.
- *45. füzet: Férjhez menjek? Monolog. Irta: *Ilosvai Hugó*.
46. füzet: Mézes hetek után. Vigjáték egy felvonásb. Irta: *Gyalui Farkas*. (Egy ur és egy hölgy számára.)
- *47. füzet: Clary contra Clary. Monolog hölgyek számára. Irta: *Millaud Edvard*. Fordította: *Fái J. Béla*.
48. füzet: Othello Kis-Pesten. Monolog. Irta: *Vetési László*.
- *49. füzet: Bakfis álmok. Monolog hölgyek számára. Irta: *Hellai Jenő*.
50. füzet: Az utolsó felvonás. Magánjelenet. Irta: *Karcsay Vilmos*.
51. füzet: A föld és népe. Cultur historico, geographico, humoristico felolvasás. Dr. Solphurius és mások nyomán írta: *Gabányi Árpád*.
52. füzet: A volapük. Monolog. Irta: *Gabányi Árpád*.
53. füzet: Az öngyilkos. Monolog. Irta: *Gabányi Árpád*.

*) A *-gal jelzettek hölgyeknek való monologok.

MAGYAR DEKAMERON

100 magyar író, 100 elbeszélése.

Szerkesztette: HEVESI JÓZSEF.

A magyar Dekameron száz magyar élő írótól s tegyük hozzá száz jónevű írótól, kik egyenként is számot tesznek irodalmunkban, tartalmaz száz elbeszélést.

Száz magyar író! Bizonyára már maga e szám is imponál, de igazi becsét és értéket e gyűjteménynek az ad, hogy minden egyes elbeszélés irodalmi színvonalon áll, hogy minden író a nézete szerint legjobb, legkarakterisztikusabb elbeszélését adta a „Magyar Dekameron“-ba. A „Magyar Dekameron“ az összes magyar elbeszélők legjobb műveit mutatja be hazai olvasó közönségünknek.

A „Magyar Dekameron“ összesen öt kötetből áll:

Egy-egy kötet bolti ára füzve frt 1.50

Diszkötésben..... „ 2.40

Az öt kötet ára diszkötésben „ 10.—

A „Magyar Dekameron öt kötetének a tartalma:

I. KÖTET.

Lipcesey, Az új tiszt
Herczeg F., Tacskó
Vértessy A., Becsület
Gyarmathyné, Egy boldog
asszony
Abonyi L., Megvan-e már a
csizma, János?
Rákosi V., Zónás atyafiak
Tábori R., Két torony

Jókai M., A talmi asszony
Szécsi F., A vőjelölt
Szabóné Nogáll Janka, Az
akácza
Tóth J., A temető kapujában
Beniczkné B. L., Mercèdes
Lauka Gusztáv, Az eltévedt
csók
Gabányi Á., A tolvaj

Degré Alajos, Huszárosan
Murai Károly, Ő az oka

Bede Jób, Hazafelé
Kovács D., Mire felgyógyul

II. KÖTET.

Bródy S., A bölény
Madarassy L., A „Volna”
Borostyáni N., Az utolsó
toborzó
Gyalui F., A palotaőrök
Szabó S., Vadvirágok

Dóczy L., Gyilkos szerelem
Vértessy Gy., Lán czoldás
Ifj. Apáthy I., Nincs joga
szeretni

Gozdsu E., Nemes rozsda
Harmath L., Miért?

Kőrösi L., Korcsmárosnak
született Apollo

Porzso lt K., Az út lefelé

Berczik Árpád, Egy pár
bouton

Fangh né Gyujtó I., Jucker-
asszony

Dzselil Efendi, A bölcsődal

Abonyi Á., Mire a lepke
aludni megy

B. Büttner L., Halottak éj-
jelén

III. KÖTET.

Iványi Ö., Hideg tűzhely
Kompolth T., A mi öreg
zsidónk Szilveszter-éje
Gerő Ö., A béna

Vadnay K., A rendületlen
Ponori Thewrewk I., A het-
venedik születésnap

Csengey Gusztáv, Sylvia
kalandja

Kóbor T., India

Szabó Endre, Vándorló ura-
ság

Sikor M., Tigris ur vacso-
rát ad

Palotás F., Egy folt a derűben
Adorján S., Sárika

Beöthy Zs., Az új család
Sziklay J., Nem lehetünk
egyenlők a világon

Kálnoki I., Örömhír a bőr-
tőnben

Közma A., János bácsi

Bodnár Zs., Az ingyenélő

Beksics G.-né, Egy kisebb
lakásom földszinti bér-
lője — Csak tréfa volt

Kabos E., Kis komédiások
Prém J., Az almás-szürke

IV. KÖTET.

Sebők Zs., A második Vi-
lágos

Scossa D., Az angyal

Szalóczy Bertalan, A perjesi
Laposról

Kisfaludy Atala, A nagy-
mama kukulája

Márkus József, Mikor Ámor
lakást keres

B. Büttner Julia, A rozsok közt

Bársony István, Egy santa
lábról
Ambrozovics Dezső, Lidércz-
fény
Szépfaludi Ő. Ferencz, Bi-
zonyosan gróf lesz
Radó Antal, „Ut“ vagy „at“
Bodon József, Az árny
Gárdonyi Géza, A nagyapó.
Szomaházy I., A kis Ervin
Törös Tivadar, Férj az asz-
szony utján

Tóth Béla, Gül Baba
Kvassay Ede, Mások kocsi-
ján
Márkus Miksa, Mademoisel
Mouche
Petelei István, Árva Lotti
Ete (Reiner) Zsigmond, Vak
Laji
Futó Ferencz, Gyanu alatt
Békefy Antal, Pokol
Hermann Ottóné, Szedjünk
ibolyát

V. KÖTET.

Baksay Sándor, Recipe
Munkácsi Kálmán, A vörös
fonál
Péter Dénes, A legkisebb
Gonda Dezső, A takarodó
Kada Elek, A betű
Tolnai Lajos, Hát nem bá-
nom
Karczag Vilmos, Az anya
ifj. Virág Béla, A csendes
malom
Szomory Dezső, Az utolsó
perc
Szatmári Mór, A tánczmester
leánya
Kenedi Géza, Őszi párba
Mikszáth Kálmán, Szontágh
Pálné
Wohl Janka, Ignotus

Paal Árpád, Egy esésze
tea
Malonyay Dezső, Az utolsó
állomás felé
Milkó Izidor, Csók-történet
Justh Zsigmond, Leánynéző
Tutsek Anna, Téli mese
Jakab Ödön, A szerencsét-
len Csiszér Anikóról
Margitay Dezső, „Jó éjt,
édes Margit!“
Várad Antal, Az utolsó ka-
land
Kövér Ilma, Hű feleség...
hitvány asszony
Siklósy József, Gőz és szikra
Hevesi József, Egy igazi
siker.

Minden kötet önálló egészet képez s természetesen kü-
lön is kapható.

Egy kötet ára füzve 1.50 — Díszkötésben 2 frt.

Kozma Andortól két új kötet.

Az egyik kötet címe »Versek«, a másiké »Próza«. Az előbbi Kozma Andornak *nem politikai és nem aktualis költeményeit* tartalmazza. Az utóbbiban a költő prózában írt elbeszélései legjavát mutatjuk be.

Dóczi Lajos, a ki Kozma Andornak »A tegnap és a ma« című, 4 évvel ezelőtt kiadásunkban megjelent könyvéhez előszót írt, többek között ezt is mondja:

»Két dolog van e könyvben, mely ritkaságánál fogva érdemessé teszi arra, hogy kinyomassék és hogy a közönség felkarolja: egyik a klasszicitásig tiszta forma, másik a gyönyörű ész, erős és tiszta érzellemmel párosulva, mely majd a legelőkelőbb pathosz, majd a legkedvesebb humor hangján nyilatkozik.« A költőt, kiről egy másik költő így nyilatkozik, s a kiről a kritika és a közvélemény épp ily kedvezően ítélt, nem szükséges bővebben ajánlanunk.

Egy-egy kötet ára fizetve 1 forint 40. Diszkrétésben 2 forint.

A két kötet egy diszkrétésben 3 forint.

ÉNEKEK ÉNEKE.

Lyriai történet 8 képen és prologgal. A bibliai eredetit szabadon feldolgozta:

MAKAI EMIL

a »Zsidó költők« szerzője és fordítója.

Salamon király örökszép szerelmi dalai, melyeknek átültetésével a világirodalom legkiválóbb alakjai foglalkoztak. Makai a bibliai költői prózáját versekben dolgozza fel és az egyes lyrai költemények összekötő fonala maga az idyll: Salamon a pásztor és Sulamith szerelmi története. Akármily távol esik tőlünk az eredeti, a tárgy minden időkre szól és örökre modern marad, a míg csak szeretnek a földön.

A kötet kis alakban, hazai művészek rajzaival, pompás kiállításban jelent meg.

Ára 1 forint 50 kr. — Diszkrétésben 2 forint 50 kr.

Beniczkyné-Bajza Lenke regényei.

Díszkiadás képekkel.

Nyomaveszett, két kötet	frt 2.40	Saját kezébe, kötve	frt —.50
Diszkötésben....	„ 4.—	„Ő az“, két kötet kötve	„ 1.—
Delila	„ 1.20	A hegység tün-dére, két kötet kötve	„ 1.—
Diszkötésben....	„ 2.—	A vér, kötve	„ —.50
Az anyajegy	„ 1.20	A házasság titka „	1.—
Diszkötésben....	„ 2.—		
Egy szegényleány története	„ 1.20		
Diszkötésben....	„ 2.—		

Marlitt E. összes regényei.

Díszkiadás képekkel.

A vén kisasszony titka	frt 2.—	Második feleség	frt 2.—
Diszkötésben....	„ 2.80	Diszkötésben....	„ 2.80
Gizella grófnő. . .	„ 2.40	Bagolyvár	„ 2.—
Diszkötésben....	„ 3.20	Diszkötésben....	„ 2.80
A pusztai király-leány	„ 2.40	A kereskedelmi ta-nácsos házában „	2.40
Diszkötésben	„ 3.20	Diszkötésben....	„ 3.20
Aranyos Erzsike .	„ 2.—	A Schilling-ház ..	„ 2.40
Diszkötésben....	„ 2.80	Diszkötésben....	„ 3.20
A 8 vaskos, igen diszes kiállítású kötet ára füzve	frt 17.60		
Diszkötésben	„ 24.—		

Beniczkyné és Marlitt regényei füzetekben is megszerzhetők. — Az első füzetet, mely a megrendelési módozatokat is tartalmazza, minden hazai könyvkereskedés, éppen úgy alólírott könyvkiadóhivatal is kívánatra készséggel küldi meg mutatványul.

Singer és Wolfner, könyvkiadóhivatala, Budapest, Andrassy-út 10.

AZ ÉN UJSÁGOM

KÉPES HETI GYERMEKLAP.

Szerkeszti: PÓSA LAJOS.

— 6—12 évesek számára. —

Néhány szó Az én Ujságom-ról.

Az én Ujságom a legjobb, a legolcsóbb és a legelterjedtebb képes magyar gyermeklap. Szerkeszti Pósa Lajos.

Az én Ujságom tárháza a szebbnél szebb olvasmányoknak s méltó arra, hogy minden szüle, a ki csak teheti, járassa gyermekének. — Tanul belőle a gyermek minden szépet, jót, a mi a jövőjét megalapítja.

Az én Ujságom fejleszti a gyermekvilág izlését, gyönyörködteti, oktatja és tágitja ismeretkörét.

Az én Ujságom fáradhatatlan szerkesztője Pósa Lajos, a gyermekek Pósa bácsija, maga köré csoportosított minden tollforgató embert, a legnagyobbtól a legkisebbig. *Jókat*-tól kezdve munkatársa Az én Ujságomnak mindenki, a kinek az irodalomban neve van. Pósa bácsi utánozhatatlan, aranyos csengő-bongó verseiből, melyekért rajong a gyermek, minden számban van kettő három. S végül ott van minden számban 8—10 művészi kivitelű kép s gyakrabban színes melléklet.

Az én Ujságom naptárát, mely pompás színnyomatu borítókkal van ellátva s igen gazdag tartalmu, az új előfizetők ingyen kapják.

Az én Ujságom minden héten szombaton jelenik meg.

Kiőfizetési ár:

Negyed évre 1 frt, fél évre 2 frt, egész évre 4 frt.

Az előfizetési pénzek legcélszerűbben postautalványon a következő címre küldendők:

„Az én Ujságom“ kiadó-hivatalának

Budapest, Andrásy-út 10. szám.

Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal.

A legjobb és a legolcsóbb magyar gyermekújság.

KÉPES GYERMEKLAP

Szerkesztő: PÓSA LAJOS.

Megjelen minden vasárnap.

Budapest, 1898. május 14-én.

Előfizetési ára egész évre 4 frt. Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt. Egyes szám 10 kr.

IV. évfolyam. 20. szám.

Hopp, cizczuskám, kis egér!

Hopp, cizczuskám, kis egér!
Ere szaladt egy székér.
Eger ült a székéren,
Szép tulipánlevesen.

"Tuli, tuli, tulipán!"
"Lili, lilken, mit kíván?"
"Nem kívánok egyebet,
Csak azt a kis egeret."

Megfogtam a székéren,
A tulipánlevesen.
Fogtam én ezt magamnak,
Fogj, cizczuskám, magadnak!

Lajos bácsi.

Tessék mutatványszámot kérni

Előfizetési ár:

Negyedévre 1 frt.

AZ ÉN UJSÁGOM

kiadóhivatalából

Budapest, Andrásy-út 10.

VI. évfolyam.

Ára frt

A Pierre lelke, írta Ohnet György, reg. fordította Fái J. Béla	1.—
Almanach 1891-re, szerkeszti Mikszáth Kálmán	1.—
Curly egy színész története, írta Coleman John	—50
Rang és pénz, írta Beniczkyé Bajza Lenke	1.—
Művészbecsület, reg., írta Feuillet Octav ford. Tóth Béla	1.—
A havasok alján, elbeszélések, írta Gyarmathy Zsigáné	—50
A vasgyáros (A hámosos), reg., írta Ohnet György, ford. Fái	1.—
Isten hozzád szerelem, reg., írta Serao Matild, ford. Tóth B.	1.—
Ildeiné leánya, írta Mudrony Soma	1.—
Lázban, regény, írta Lindau Pál, ford. Tábori Róbert	—50
A hívek, regény, írta Tinseau Leon, ford. Fái J. Béla	—50

VII. évfolyam.

A gyűlölség adója, írta Ohnet György Reg, ford. Tóth Béla	1.—
Almanach 1892-re, szerkeszti Mikszáth Kálmán	1.—
Egy apáca története. Regény írta Verga G.	—50
Yerba Buena. Regény írta Bret Harte, Ford. Fái J. Béla	1.—
Elmult évekből. Elbeszélések írta Váradi Antal	—50
Veszedelemes bűbáj. Reg., írta Theuriet André, Ford. Tóth B.	1.—
A kegyencz Reg., írta Sudermann H. Ford. Tábori Róbertné.	1.—
Kis Hercegnő. Regény, írta Mrs. Hungerford, Ford. Fái J. B.	—50
A kiengesztelt átok. Regény, írta P. Szathmáry Károly	—50
A lilalom. Reg., írta Tinseau Leon, Fordította Fái J. Béla	1.—
A vér. Regény, írta Beniczkyé Bajza Lenke	—50

VIII. évfolyam.

Nimrod és társa. Regény, írta Ohnet György, ford. Tóth Béla	1.—
Almanach az 1893. évre. Szerk. Mikszáth Kálmán	1.—
Marina (Mr. Barnes of New-York.) Reg., írta Gunter A. C.	1.—
Nagy játék. Regény, írta Tábori Róbert	1.—
Hivatalos feleség. Írta Savage Richard Henry. Angol regény	—50
Téli rege. Regény írta Rákosi Viktor. (Sipulusz)	—50
A fogadalom. Írta Jeanne Schultz. Ford. Fái J. Béla	—50
Anteusz. Eredeti regény, írta Werner Gyula	1.—
Titok. Regény, írta Charles Reade	1.—
Nyomor, írta Bródy Sándor. Elbeszélések	—50
Végzet, írta Louis Couperus. Dán regény. Fordította Ignotus	—50
Vénusz, olasz regény, írta Salvatore Farina	—50

IX. évfolyam.

Simon Zsuzsa, regény Herczeg Ferenc	1.—
Mikszáth Kálmán. Almanach az 1894. évre	1.—
Hét év múltán. Regény, írta Delpit Albert	1.—
Mikszáth Kálmán. Egy kisebb regény	—50

Az „EGYETEMES REGÉNYTÁR“-ban

eddig megjelent 150 kötet, szerzők szerint

A B C rendben.

	év.	köt.
Abonyi. Magduska öröksége, regény	II.	7-8
„ A „pénzes molnár“ románcza.	IV.	12
Aldé. Az uri körökben.	I.	18
Beniczkyne. Saját kezébe, regény	I.	16
„ Ő az“ regény	III.	1-2
„ A hegység tündére, regény	V.	1-2
„ Rang és pénz, regény	VI.	6-8
„ A vér.	VII.	18
Bolsgobey. A kek fátyol, regény.	I.	7-8
Bret-Harte. Yerba Buena.	VII.	6-7
Bródy S. Emberek. Elbeszélések.	III.	17
„ Faust orvos.	V.	10
„ Nyomor	VIII.	26
Burnett F. H. „A kis lord“, regény.	IV.	16
Carmen Sylva. Tábori posta, „	II.	17-18
Cherbuliez. Holdenis Meta, „	III.	7-8
„ Miss Rovel „	V.	17-18
Coleman John. Curly egy színész története	VI.	6
Collins. „Nem!“ regény	I.	13-14
Conway. Beatrice házassága, „	I.	4-5
„ Élő halott, „	II.	3-4
„ Paulina, „	V.	3-4
Couperus Louis. Végzet. Regény	VIII.	17
Csiky Gergely. Az elvált asszony, regény	IV.	1-2
Daudet E. Az elitelt leánya	V.	13-14
Delpit A. A marquisoné, regény	II.	13-14
„ Hét év múltán. Regény	VIII.	5-6
„ E. A hitetlen, „	III.	3-4
Dosztojevszkij. Fehér éjszakák, regény	III.	18
Eckstein. Violanta. „	I.	15
Farina Salvatore. Vénusz. Regény	VIII.	18
Feuillet. A halott, „	I.	9
„ Az özvegy, „	II.	6
„ Művészbecsület	VI.	8-9
Gonzales. Egy csontváz elbeszélése	I.	17
Groller. A tábornok ur fia, elbeszélés.	III.	10
Gunter A. C. Marina Mr. Barnes of New-York	VIII.	5-8
Gyarmathyné. A havasok alján	VI.	10
Haggard Rider. „Ő“, regény	IV.	2-4
Herczeg Ferencz. Fenn és lenn	V.	11-12
„ Simon Zsuzsa. Regény	VIII.	1-2
Heyse P. Felejthetetlen szavak	V.	15
Hungerford Mrs. Kis hercegnő	VII.	14
Jókai M. A ki a szívét a homlokán hordja.	V.	18
Kazár. Lég és föld. Kitérőlt évek, két elbeszélés.	III.	9
„ „A szivárvány“, regény	IV.	15
Kövér Ilma. Damáz Margit.	VII.	18

	évf.	köt.
Letneff. Anjuta. Orosz regény	IV.	17-18
Lindau. Jung Helén, elbeszélés	II.	9
" Lazban, regény	VI.	17
Margitay. Megölt lelkek, regény	II.	5
Mikszáth. A lohinaí fi, elbeszélés	I.	3
" A fészek regényei, elbeszélések	II.	16
" „Almanach 1888", 14 elbeszélés	III.	5-6
" „Almanach 1889-re",	IV.	5-6
" „Almanach 1890-re",	V.	5-6
" „Almanach 1891-re",	VI.	3-4
" „Almanach 1892-re",	VII.	3-4
" „Almanach 1893-ra",	VIII.	3-4
" „Almanach 1894-re",	IX.	3-4
Mudreny. Ildeiné leánya ered. reg.	VI.	15-16
Ohnet. A banya, regény	I.	1-2
" Lise Fleuron, regény	I.	10-11
" A Croix-Mort grófnök, regény	II.	1-2
" Sarah grófnő, "	II.	10-11
" Akarat, "	III.	11-12
" Rameau orvos	IV.	13-14
" Utolsó szerelem	V.	8-9
" A Pierre lelke	VI.	1-2
" A vasgyáros (hámosos)	VI.	11-12
" A gyűlölség adója	VII.	1-2
" Nimród és Társai	VIII.	1-2
Quida. A freskók, regény	III.	15
Petelei. A fülemile, elbeszélés	I.	12
Rákosi Viktor. Téli rege	VIII.	10
Reade Charles. Titok	VIII.	14-15
Savage R. Henry. Hivatalos feleség	VIII.	9
Schultz Jeanne. A fogadalom	VIII.	11
Serao. Isten hozzád szerelem, olasz regény	VI.	13-14
Sudermann. A kegyencz	VII.	11-12
P. Szathmáry. Balassa Bálint, tört. regény.	II.	12
" A legszebb herczegnő, regény	III.	13-14
" A kiengesztelt átok	VII.	15
Tábori Róbf., Nagy játék	VIII.	7-8
Tarchetti. A szív küzdelmei	V.	7
Theuriet. Veszedelmes bűbáj	VII.	9-10
Tinseau Leon. A hivek, regény	VI.	18
" A tilalom	VII.	16-17
Toinal. A jubilánsok, regény	I.	6
Turgenyev. Első szerelem. Kipp-Kopp, elbesz.	II.	15
Uchard. Blaisot kisasszony, regény	III.	16
Váradí Antal. Elmúlt évekből	VII.	8
Verga. Egy apácza története.	VII.	5
Welten. Egy éjszakára bezárva	I.	3
Werner. Szent-Mihály	IV.	9-10-11
Werner Gy. Anteusz	VIII.	12-13
Zola Emile. Álom, regény	IV.	7-8

Egy-egy kötet ára csinos papiros vászonkötésben 50 kr.

Kapható minden könyvkereskedésben.

AZ ÉN UJSÁGOM

KÉPES GYERMEKLAP

❖ Szerkesztő: PÓSA LAJOS ❖

Megjelen minden vasárnap

Előfizetési ár:

Negyedévre 1 forint.

Mutatványszám kívánatra ingyen.

IX.2.

Bereczeg F. Simon Eszusa II.

